ZARZĄDZENIE NR 243/2021
WÓJTA GMINY BRAŃSK

z dnia 31 marca 2021 r.

w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Strategi Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku

Na podstawie art. 5a ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713 i 1378), w związku z § 3 ust. 2 Uchwały NR XVII/145/13 Rady Gminy Brańsk z dnia 21 lutego 2013 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Brańsk zarządzam co następuje:

§ 1. 1. Przystępuje się do przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy, których przedmiotem jest projekt Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku stanowiący załącznik nr 1 do zarządzenia.

2. Celem konsultacji jest wyrażenie opinii mieszkańców gminy Brańsk do projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku.

§ 2. 1. Zasięg terytorialny konsultacji obejmuje obszar gminy Brańsk.

2. Uprawnieni do udziału w konsultacjach są pełnoletni mieszkańcy gminy Brańsk.

§ 3. Konsultacje odbywać się będą w terminie od 02 kwietnia 2021 r. do 16 kwietnia 2021 r.

§ 4. 1. Konsultacje zostaną przeprowadzone w formie zgłaszania opinii i propozycji na piśmie oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej.

2. Konsultacje zostaną przeprowadzone poprzez podanie do publicznej wiadomości projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku.

3. Strategia zostanie opublikowana na stronie internetowej gminy Brańsk oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

4. W celu zgłoszenia zamian do projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku należy wypełnić formularz konsultacji społecznych i wysłać pocztą elektroniczną na adres: gops@bransk.pl lub pocztą na adres Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Kościuszki 19,17-120 Brańsk.

5. Formularz konsultacji społecznych stanowi załącznik nr 2 do niniejszego zarządzenia.

§ 5. Wykonanie zarządzenia powierza się Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brańsku.

§ 6. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Wójt Gminy Brańsk

Andrzej Jankowski

Załącznik Nr 1 do zarządzenia Nr 243/2021
Wójta Gminy Brańsk
z dnia 31 marca 2021 r.

/PROJEKT/

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BRAŃSK DO 2032 ROKU

Opracowanie:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku
przy współpracy Urzędu Gminy w Brańsku
oraz
instytucji i organizacji społecznych z terenu gminy.

SPIS TREŚCI

WSTĘP 4

I CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA 6

1. DEMOGRAFIA 8
2. SYTUACJA GOSPODARCZA 11
3. OBSZARY SPOŁECZNE ORAZ PROGNOZY ZMIAN 18

II CZĘŚĆ PROGRAMOWA 47

1.WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ 49
2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII- HARMONOGRAM 54
3. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII 57

ZAKOŃCZENIE 59

WSTĘP

Strategia jest wieloletnim dokumentem, wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych i podmiotów społecznych oraz planem rozwoju całej wspólnoty lokalnej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnymi, opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym (art. 16b. pkt 1 i 2 oraz art. 17.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004). Ostatni dokument Strategii obowiązywał na lata 2011–2020.

W lipcu 2020 roku koordynator Strategii podjął decyzję o rozpoczęciu prac nad przygotowaniem nowego dokumentu, oddającego aktualną sytuację społeczną i potrzeby gminy: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku. Proces prac rozpoczęto od przygotowania pism diagnostycznych do organizacji i instytucji, badających potrzeby i zasoby społeczne; dokonano analizy danych i programów zastanych. Dane statystyczne oraz instytucjonalne prezentowane w dokumencie zostały opracowane z **uwzględnieniem okresu z lat 2014-2019** (ostatnie dane na dzień 31.12.2019). Przegląd zmian społecznych służył zebraniu informacji o tendencjach w poszczególnych obszarach. Kolejne działania dotyczyły prac analitycznych, weryfikacji danych w obszarach i ich uporządkowaniu, w konsekwencji wypracowaniu kierunków niezbędnych działań w części programowej.

Robocza wersja dokumentu została poddana konsultacjom społecznym, a uwagi zostały uwzględnione w Strategii. Po uchwaleniu przez Radę Gminy dokument zostanie upowszechniony na stronie www oraz przesłany do wszystkich instytucji i organizacji uczestniczących w procesie prac.

O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem".

Konstruując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać się własnymi konstrukcjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Dokonano więc analizy celów i kierunków działań w:

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako podstawowego dokumentu strategicznego polityki regionalnej państwa,
- Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020,
- Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku,
- Rządowym Programie na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych do 2020 roku,
- Strategii Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Polski Wschodniej do 2020 roku,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
- Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do 2020 roku,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Bielskiego na lata 2019-2024.

Podczas prac nad dokumentem wykorzystano Raporty o stanie gminy z roku 2018 i 2019 oraz Oceny Zasobów Pomocy Społecznej z lat 2014-2019. Dzięki refleksji nad powyższymi dokumentami prezentowana Strategia uwzględnia wymiar krajowej, regionalnej i lokalnej polityki publicznej.

Strategia została przygotowana na okres do 2032 roku. Założony czas ma pozwolić na wdrażanie zaplanowanych zmian w instytucjach i społecznościach w perspektywie społecznej, na wykorzystanie nowego okresu finansowania z EFS.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk składa się ze wstępu i zakończenia oraz 2 części. Przedstawiają one kolejno – diagnozę sytuacji społecznej w gminie, wnioski, tendencje i prognozy zmian społecznych w Części I oraz misję i cele, harmonogram realizacji, sposoby zarządzania w Części II.

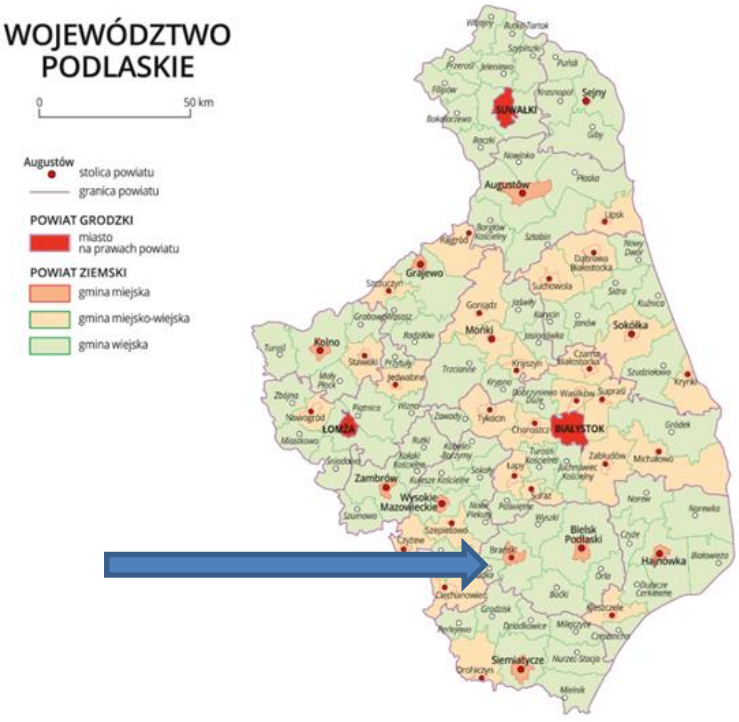
I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

Gmina Brańsk jest gminą wiejską położoną w południowej części woj. podlaskiego w powiecie bielskim. Zajmuje powierzchnię 227 km² , czyli ok 10% powiatu bielskiego. Przez jej teren przebiega droga krajowa nr 66. Brańsk jest oddalony o 160 km od Warszawy, 70 km od Białegostoku, 70 km od Białowieży.

Gmina Brańsk leży w obszarze „Zielonych Płuc Polski". Środowisko naturalne to obszary leśne o powierzchni ponad 3,5 tys. hektarów, wyróżniające się wartością przyrodniczą i krajoznawczą. Przez gminę przepływają rzeki Nurzec i Bronka. Czyste powietrze, zbiornik wodny, zwierzyna i ptactwo oraz obszary leśne stanowią atrakcję turystyczna i zapewniają miejsca wędrówek i wycieczek rowerowych.

Gmina Brańsk jest jedną z największych gmin w powiecie bielskim. Sąsiaduje od północy z gminami Poświętne i Wyszki, od wschodu z gminą Bielsk Podlaski, od południowego – wschodu z gminą Boćki, od południa z gminą Grodzisk i Dziadkowice, od południowego – zachodu z Rudką, od zachodu z gminami Nowe Piekuty, Szepietowo i Klukowo oraz z miastem Brańsk.

Rysunek 1: Umieszczenie gminy w województwie podlaskim

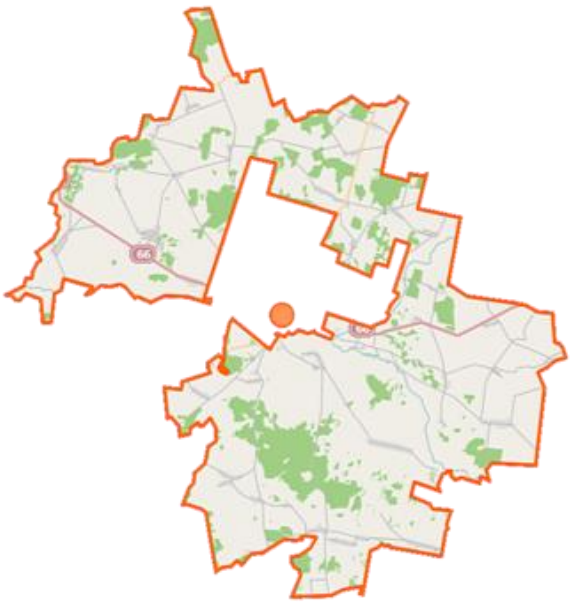

W skład Gminy wchodzą 42 wsie (43 sołectwa):

Bronka, Brzeźnica, Burchaty, Chojewo, Dębowo, Domanowo, Ferma, Glinnik, Holonki, Kadłubówka, Kalnica, Kiersnowo, Kiersnówek, Kiewłaki, Klichy, Koszewo, Lubieszcze, Markowo, Mień, Nowosady, Oleksin, Olędzkie, Olszewek, Olszewo, Pace, Pasieka, Patoki, Pietraszki, Płonowo, Poletyły, Popławy, Pruszanka Baranki, Pruszanka Stara, Puchały Nowe, Puchały Stare, Spieszyn, Szmurły, Ściony, Świrydy, Widźgowo, Załuskie Koronne, Załuskie Kościelne, Zanie.

Jednostki osadnicze w gminie pod względem liczby mieszkańców są wysoce zróżnicowane, mają przeważnie charakter zabudowy zwartej.

Rysunek 2: Gmina Brańsk

Gmina jest typowo rolnicza, przeważają w niej tereny nizinne, 50% to grunty klasy IV. Atutem rolnictwa są korzystne warunki klimatyczne, wysoka kultura rolna oraz dobry stan środowiska naturalnego. Ze względu na specyfikę gminy większość firm działa w otoczeniu rolnictwa, w usługach i przetwórstwie rolno – spożywczym.

Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Brańsk to 2 084 nieruchomości. Jest to wartość nieznacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz nieznacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. 81,38% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 60,99% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 56,72% mieszkań posiada łazienkę, 39,88% korzysta z centralnego ogrzewania.[1]

Świadczy to o systematycznym rozwoju stanu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy oraz dążeniu do zminimalizowania różnic w dostępie do podstawowej infrastruktury występujących pomiędzy miejscowościami w gminie.

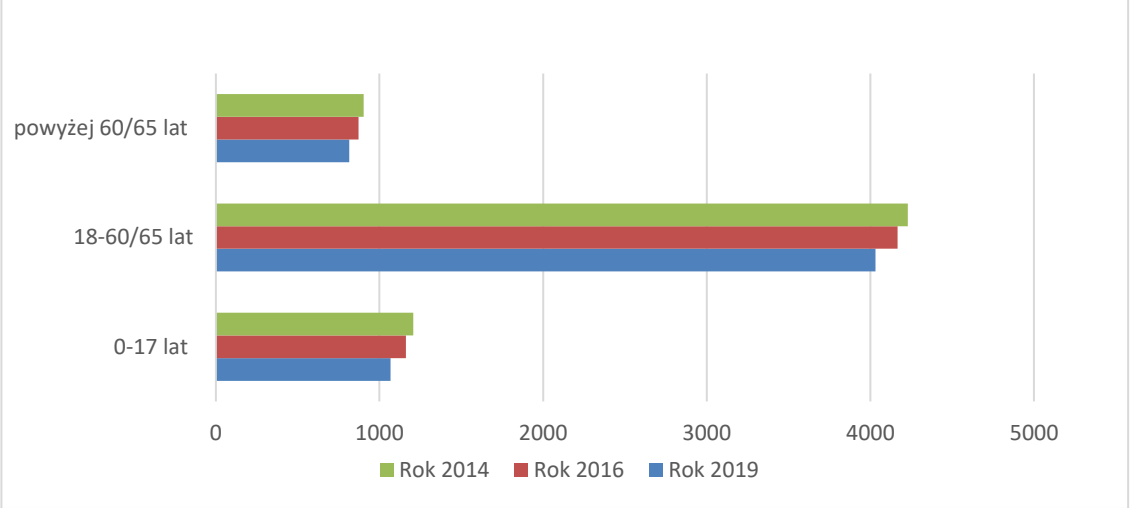
Na terenie gminy występuje dużo obiektów o wartościach kulturowych oraz obiektów archeologicznych, które ilustrują historyczne bogactwo osadnictwa.

1 *https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bransk, 2019*

1.DEMOGRAFIA

Według danych Urzędu Gminy Brańsk na dzień 31.12.2019 roku gminę zamieszkiwało 5 945 **osób, w przeciągu ostatnich 5 lat liczba ludności spadała o 396 osób**. Największy spadek odnotowano w grupie wieku przedprodukcyjnego. Na przestrzeni analizowanego okresu lat, czyli w latach 2014 – 2019 w relacjach płci w gminie Brańsk, zauważyć można nieznaczną liczebną przewagę mężczyzn, stanowili oni 52% ogółu mieszkańców. W roku 2019 na 100 mężczyzn przypadało 92 kobiety. Gęstość zaludnienia zmieniła się i wynosiła w 2019 roku 26 osób na 1 km², co stanowi znacznie niższą średnią od występującej w powiecie (37 osób na 1 km²) oraz w woj. podlaskim (59 osób na km²).

Wykres 1: Ludność gminy Brańsk w latach 2014-2019

Dane: Urząd Gminy w Brańsku

Tabela 1: Demografia w latach 2014-2019

Dane z roku:	Wiek: 0-17 lat	Wiek: 18-60/65 lat	Wiek: powyżej 60/65 lat	Razem
2014	1207	4230	904	**6 341**
2016	1162	4167	871	**6 200**
2019	**1072**	**4056**	**817**	**5 945**
Tendencja	**Spadek 135 osób**	**Spadek 174 osób**	**Spadek 87 osób**	**Spadek - 396 osób**

Dane: Urząd Gminy w Brańsku

Wśród mieszkańców w 2019 roku grupę 18%- czyli 1 072 osoby stanowiły dzieci i młodzież. W wieku produkcyjnym gminę zamieszkiwało 4 056 osób, co stanowiło 68 % ogółu oraz 817 osób (14%) w wieku poprodukcyjnym. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców zmalała o 15,6%. Średni wiek mieszkańców **wynosi 43,1 lat** i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski[2].

W odniesieniu do ogólnopolskiej tendencji, znacznego powiększania się grupy osób w wieku senioralnym, **gmina Brańsk w latach 2014-2019 nie wykazuje podobnych tendencji**– liczba osób starszych od pięciu lat spadła, ale procentowo w stosunku do liczby mieszkańców utrzymuje się na tym samym poziomie (w roku 2014 stanowiła 14,2%)

Grupa seniorów, z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego wymaga jednak dostosowania do jej potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie **prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia.** Mimo znaczących – jak wykazują badania - zmian w trybie życia Polaków, nadal wysoki odsetek osób jest uzależnionych od nikotyny, znaczna liczba osób zmaga się z nadwagą, co ma również negatywny wpływ na poziom umieralności. Zgodnie z założeniami, przewidywane są w Polsce[3] największe zmiany w natężeniu zgonów wśród mężczyzn w wieku 40-64 lat, wśród kobiet w wieku 50-59 oraz w najmłodszych rocznikach wieku. Prognozowane przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wzrośnie do 77,1 w 2035, zaś kobiet do 82,9 w 2035r.

Na podstawie danych statystyki ruchu naturalnego ludności, prowadzonego przez Urząd Gminy w Brańsku można zaobserwować, że na przestrzeni pięciu lat utrzymuje się ujemny przyrost naturalny (najwyższy w roku 2018- 42) oraz spadek liczby urodzeń.

Tabela 2: Ruch naturalny ludności w gminie w latach 2014-2019

Rok	2014 r.	2015 r	2016 r.	2017 r	2018 r	2019	Razem w latach 2014-2019
Ilość zgonów	101	93	85	98	101	94	575
Ilość urodzeń	70	59	73	57	59	60	378
Przyrost naturalny	**-31**	**-34**	**-12**	**- 41**	**-42**	**-34**	**- 194**

Dane: Urząd Gminy w Brańsku

US w Białymstoku Vademecum samorządowca

[2] *https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bransk, 2019*
[3] *Prognoza ludności Polski, GUS, 2008-2035*

Jednak w stosunku do spadku liczby ludności w latach 2014-2019 o 428 osoby, ujemny przyrost naturalny stanowiący 200 osób, jest jedynym z negatywnych czynników demograficznych.

Przyczynami znacznego zmniejszania się liczby mieszkańców gminy poza ujemnym przyrostem naturalnym jest też emigracja młodych osób związana z nauką i poszukiwaniem pracy.

Na przykład w roku 2019 zarejestrowano 69 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 76 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosiło dla gminy Brańsk -41.

Mieszkańcy gminy Brańsk zawarli w 2019 roku jedynie 28 małżeństw, co odpowiada 4,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie więcej od wartości dla województwa podlaskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. 28,9% mieszkańców gminy Brańsk jest stanu wolnego, 54,9% żyje w małżeństwie, 4,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,3% to wdowy/wdowcy.

Koniecznym jest wiec podjęcie działań sprzyjających tworzeniu nowych miejsc pracy dla ludzi młodych, podniesieniu jakości oraz standardu życia, ukazywania i wzrostu korzyści zakładania rodzin na terenie gminy[4].

Ludność Gminy rozmieszczona jest nierównomiernie, niestety to właśnie wsie się systematycznie wyludniają[5]. Miejscowościami, w których nadal liczba mieszkańców jest wysoka (250-400 osób) są: Chojewo, Domanowo, Mień, Patoki, Popławy, Szmurły**.**

Analiza gminnych danych demograficznych i ruchu ludności powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych i działaniach zarówno samorządu lokalnego, sprzyjających polityce prorodzinnej, jak i aktywności senioralnej. Dynamika zmian liczby ludności nie jest korzystna, a zatem istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, utrzymania młodych, zahamowanie wyludniania wsi, wykorzystanie potencjału środowiska w kierunku zdrowego stylu życia, rozwój gospodarczy okołorolniczy i specjalizacja rolnictwa.

[4] *Potrzeby i trudności wskazane jako dominujące przez UG w Brańsku*
[5] *Jw.*

2. SYTUACJA GOSPODARCZA

Pod względem fizyczno – geograficznym obszar gminy mieści się w strukturze Równiny Bielskiej, w obszarze „Zielonych Płuc Polski". Równina ta podzielona jest dolinami rzek Bronka i Nurzec, których ujście znajduje się na rzece Bug. Na falistych obszarach gleba utrzymuje wszędzie równomierną wilgotność i ciepło. Tereny te wyróżniają się znaczną wartością przyrodniczą i krajoznawczą, są jednym z najważniejszych czynników kształtowania środowiska naturalnego. Jest to obszar powiązań przyrodniczych między Puszczą Białowieską a Doliną Narwi i Bugu. Tereny doskonale nadają się do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i wodnej.

Gmina posiada warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i wypoczynku, wykorzystania lasów i rzek do rekreacji.

Na terenie Gminy Brańsk przeważają użytki rolne stanowiące 78% powierzchni, lasy i grunty leśne zajmują 15%, nieużytki i tereny różne, grunty pod wodami – 7% obszaru.

Warunki położenia i ukształtowanie terenu wpływają na sytuację gospodarczą gminy rolniczej, jaką jest Brańsk. Jakość gruntów gminy jest średnia. Dominuje klasa IV, zarówno w strukturze gruntów ornych, jak i użytków zielonych. Obszar gminy jest korzystny dla produkcji rolnej z przewagą kompleksu pszenno-żytniego. Gmina należy do rejonu południowo-wschodniego o najwyższej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w której dominuje uprawa zbóż oraz roślin przemysłowych – kukurydza, rzepak, ziemniaki.

Gmina Brańsk jest gminą typowo wiejską o charakterze rolniczym. Podstawową formą własności w rolnictwie jest gospodarka indywidualna, rodzinna. Na koniec 2019 roku na terenie gminy znajdowało się 2550 gospodarstw.

Atutem rolnictwa są korzystne warunki klimatyczne. Ponadto jego rozwojowi sprzyja wysoka kultura rolna oraz dobry stan środowiska naturalnego. Rodzinne gospodarstwa rolne stanowią dobrą bazę surowcową dla przetwórstwa rolno-spożywczego, szczególnie mlecznego. Wiele z gospodarstw przestawia się na produkcję ekologiczną oraz szuka alternatywnych źródeł dochodu, w tym prowadzenia gospodarstw agroturystycznych.

Produkcją rolną zajmuje przeważnie gospodarstwa małej i średniej wielkości, 58% stanowią gospodarstwa do 5 ha. Znaczna część indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzi działalność wyłącznie, bądź głównie dla zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych rodziny związanej z tym gospodarstwem bez wyraźnie określonej specjalizacji, są to tzw. gospodarstwa wielokierunkowe. Jedynie 6% stanowią duże gospodarstwa powyżej 20 ha (było ich w roku 2019 - 164).

Tabela 3: Gospodarstwa rolne na terenie gminy Brańsk

Lp.	Zakres powierzchni	Ilość gospodarstw 2014	Ilość gospodarstw 2016	Ilość gospodarstw 2019
1	1,0-1,4999	241	249	253
2	1,5-1,9999	193	212	208
3	2,0-2,9999	316	341	329
4	3,0-4,9999	383	397	398
Do 5 ha – 1475				
5	5,0-6,9999	291	309	287
6	7,0-9,9999	356	341	335
7	10,0-14,9999	388	388	374
8	15,0-19,9999	202	202	202
Do 20 ha - 911				
9	20,0-29,9999	127	125	119
10	30,0-49,9999	40	39	45
Powyżej 20 ha -164				
	Razem	**2537**	**2603**	**2550**

Dane: Urząd Gminy w Brańsku

W produkcji zwierzęcej przeważa chów bydła mlecznego. Dominującym kierunkiem hodowli bydła jest produkcja mleka. Na terenie gminy funkcjonuje kilkaset specjalistycznych gospodarstw mlecznych gdzie odbiór mleka odbywa się bezpośrednio od rolnika. Wśród nich jest kilka wzorcowych, w których hoduje się po około 100 sztuk krów dojnych. Ponadto funkcjonują gospodarstwa specjalistyczne zajmujące się hodowlą gęsi, owiec, trzody chlewnej. Rolnicy odnoszą sukcesy w regionalnych wystawach zwierząt a prezentowane przez nich zwierzęta otrzymują tytuły championów[6].

Tereny rolnicze gminy wiejskiej Brańsk posiadają obszary, które nie zostały mocno przekształcone w wyniku prowadzenia zbyt intensywnej gospodarki rolnej. Wiele z nich predysponuje do rolnictwa ekologicznego i powstawania rodzinnych gospodarstw ekologicznych, charakteryzujących się zrównoważeniem produkcji roślinnej i zwierzęcej w harmonii ze środowiskiem, eliminowaniem działań powodujących zagrożenia dla środowiska, świadomym kształtowaniem

[6] *www.gminabransk.pl*

krajobrazu rolniczego i zwiększaniem żyzności gleby poprzez odpowiednie metody gospodarki rolnej. Przy odpowiedniej edukacji w niedalekiej przyszłości gospodarze będą mogli oferować wypoczynek na wsi wraz z noclegiem, wyżywieniem, atrakcjami.

Jako teren wiejski z potencjałem rolniczym gmina Brańsk posiada wiele cech - uwarunkowań, które tworzą szanse rozwoju gospodarczego tego obszaru.

Działania samorządu gminy Brańsk mają na celu wzmocnienie otoczenia rolnictwa, stworzenie warunków do rozwoju przemysłu rolno-spożywczego i nowoczesnej produkcji rolnej oraz działalności typowo pozarolniczej mogącej zaspokoić inne potrzeby.

Przemawia za tym również liczba i profil podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy, włączając rolnictwo. W 2019 roku na terenie Gminy Brańsk funkcjonowało 2550 indywidualnych gospodarstw rolnych oraz 259 podmiotów publicznych i prywatnych.

Zgodnie z danymi udostępnionymi w Bazie Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (www.stat.gov.pl) na obszarze gminy Brańsk zarejestrowanych było:

Tabela 4: Przedsiębiorczość w gminie

Podmioty	2014 dane na 31.12.2014	2016 dane na 31.12.2016	2019 dane na 31.12.2019
Zarejestrowane ogółem:	**210**	**233**	**259**
Sektor publiczny	14	14	13
Sektor prywatny- ogółem	**196**	**219**	**246**
Sektor prywatny- osoby fizyczne	169	190	206
Sektor prywatny - spółki	9	11	13
spółdzielnie	1	1	1
Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	14	15	17
Podmioty nowo zarejestrowane	18	26	29

Dane: Bank danych lokalnych GUS [7]

Na podstawie analizy danych z tabeli 4 można stwierdzić, że na przestrzeni lat 2014-2019 dynamika działalności przedsiębiorczej wykazywała tendencję rozwojową.

W roku 2019 na terenie gminy Brańsk zarejestrowanych było 259 podmiotów gospodarczych, w tym 246 stanowiących sektor prywatny (206 osób fizycznych prowadzących działalność).

[7] *W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.*

Dominująca funkcja rolnicza w rozwoju gospodarczym gminy wpływa bezpośrednio na poziom rozwoju gospodarczego całej gminy. Ze względu na specyfikę gminy większość firm działa w otoczeniu rolnictwa, w usługach i przetwórstwie rolno – spożywczym. Ożywiona działalność prowadzona jest w rzeźnictwie i tartacznictwie. **Na terenie Gminy działają tartaki w Kalnicy, Popławach, Spieszynie, Dębowie. W Kalnicy znajduje się stacja paliw i sala weselna.**[8]

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Brańsk 120 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 1 pracujący przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -119.

- 44,7% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Brańsk pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo),
- 29,2% w przemyśle i budownictwie,
- a 9,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja)
- 1,4% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).[9]

Obserwuje się stały trend w zakładaniu nowych działalności gospodarczych, w roku 2019 na terenie gminy zarejestrowano 14 nowych podmiotów. Do największych podmiotów gospodarczych na terenie gminy Brańsk należą:

- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo – Handlowe TARPOL w Popławach;
- Art. Profil sp. z o.o. w Olszewku;
- Andrzej Mortel- "Rzeźnictwo i Wędliniarstwo" w Patokach;
- "BOLTRANS" Franciszek Bolesta w Kiersnówku;
- „TiHD" Grzegorz Porzeziński w Kalnicy.

Na terenie gminy w 2019 r. funkcjonowało 8 sklepów ogólno – spożywczych, 2 zakłady gastronomiczne, 1 zakład zajmujący się sprzedażą hurtową mięsa i wyrobów z mięsa, 1 przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją wyrobów tartacznych, 1 zakład zajmujący się konserwacją i naprawą pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli oraz 1 stacja benzynowa. Analizując trendy z ostatnich lat należy stwierdzić, że stan ten ustabilizował się i w pełni zaspokaja potrzeby mieszkańców.

[8] *www.gminabransk*
[9] *https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bransk, 2019*

Podmioty gospodarcze zarejestrowane i działające na terenie gminy zatrudniają niewielką ilość osób- 95% zatrudnia od 1-9 osób, bazują głównie na zatrudnianiu członków najbliższej rodziny. Znaczna część tych podmiotów prowadzi działalność głównie w sferze rolnictwa i leśnictwa, handlu i usług. Analiza lokalnego rynku pracy w gminie Brańsk dotyczy również **tendencji bezrobocia**, to jest osób pozostających bez pracy na przestrzeni lat 2014-2019. Została przeprowadzona na podstawie danych o liczbie bezrobotnych i strukturze bezrobocia, udostępnianych przez Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku Podlaskim oraz Bank Danych Lokalnych GUS.

Na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku Podlaskim występuje przestrzenne zróżnicowanie poziomu bezrobocia. Z ogólnej liczby - 1 099 osób zarejestrowanych jako bezrobotne na dzień 31.07.2019 przez PUP, aż 60% - 652 osób zamieszkiwało miasta, zaś 40% stanowili mieszkańcy sześciu gmin wiejskich z terenu powiatu (447 osób).

Bezrobocie w powiecie bielskim systematycznie spadało z 2 059 osób w grudniu 2014 roku zmniejszyło się o 51% w przeciągu 5 lat, to jest zmalało do 1 099 osób w 2019 roku. Obniżenie ilości pozostających bez pracy dotyczyło również gminy Brańsk. Liczba osób pozostających bez pracy na przestrzeni lat 2014-2019 spadła na **terenie gminy aż o 56% , ze 121 osób pozostających bez pracy w roku 2014 do 68 osób w roku 2019.**

Stopa bezrobocia na obszarze działania dla PUP w Bielsku Podlaskim na koniec grudnia 2019 roku kształtowała się na poziomie 4,8 %. Była ona niższa niż w województwie podlaskim – gdzie wynosiła 7,6% oraz Polski- 6,1%. Stopa bezrobocia osiągnęła jedną z najniższych wartości w 28 - letniej historii bezrobocia rejestrowanego w powiecie.

W roku 2019 -68 osób, czyli 6,1% **spośród zarejestrowanych w powiecie jako osoby pozostające bez pracy, stanowili mieszkańcy gminy Brańsk.**

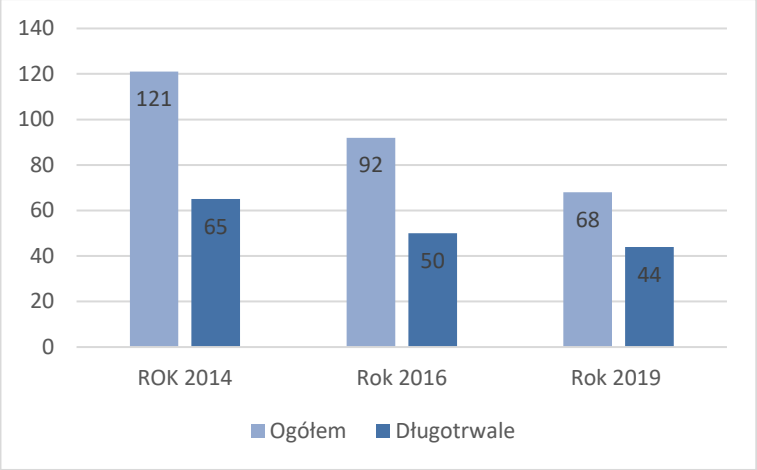
Liczba osób bezrobotnych w gminie Brańsk w latach 2014–2019 systematycznie spadała i wynosiła w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym w gminie:

W roku 2014- 2,8% - było to 121 osób (w tym 80 kobiet, stanowiły one 66 % wszystkich bezrobotnych)

W roku 2016- **2,2 %,** były to 92 osoby (w tym 37kobiet stanowiących 40%)

W roku 2019 – **1,7%** było to 68 osób (w tym 44 kobiety, co stanowiło 64% ogółu bezrobotnych gminy).

Wykres 2: Struktura bezrobotnych w gminie w latach 2014-2019

Dane: PUP Bielsk Podlaski

Jedną z najbardziej niekorzystnych cech bezrobocia jest długi czas pozostawania bez pracy. Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, że na koniec grudnia 2019 roku dla obszaru gminy zarejestrowane **od długiego czasu były 44 osoby, czyli 64%** spośród wszystkich bezrobotnych. Długotrwałość pozostawania bez pracy to okres 12 miesięcy bez podjęcia zatrudnienia.

Liczba osób uprawnionych do zasiłku z terenu gminy w 2019 roku stanowiła 24 osoby, czyli ok. 36% osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

Taka sytuacja niesie ze sobą zagrożenie dla życia społecznego osób, które doświadczają ubóstwa. Brak środków do życia wynikające z długotrwałego bezrobocia przyczynia się do pojawienia bezradności wyuczonej. Występuje też często niechęć do podejmowania szkoleń, udziału w kursach mających na celu przekwalifikowanie zawodowe.

Z danych wynika, że wśród osób rejestrujących się w PUP w Bielsku Podlaskim (Informacja o rynku pracy na dzień 31.12.2019) **można wskazać dominującą grupę wiekową. Są to osoby młode do 30 roku życia; w gminie Brańsk były to 32 osoby spośród 68 (czyli 47%).**

Wśród bezrobotnych liczną kategorią są także osoby po 50 roku życia. Populacja ta stanowiła wg PUP w gminie było to 14 osób spośród 68 osób (czyli 21%).

W ramach działań na rzecz osób bezrobotnych w 2019 r. GOPS w Brańsku informował osoby bezrobotne, korzystające z pomocy społecznej o możliwości udziału w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, ale także o rekrutacjach do szkół zaocznych, kursach, szkoleniach, projektach kierowanych do osób niepełnosprawnych, a w razie potrzeby pomagał przy rekrutacji.

W odpowiedzi na poszukiwanie rozwiązań skierowanych do grup szczególnych Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku Podlaskim realizował wiele programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji lokalnego rynku pracy, w tym:

30-latkowie atrakcyjni na rynku pracy.

Projekt w partnerstwie z trzema innymi powiatami: hajnowskim, siemiatyckim i wysokomazowieckim, skierowany do osób o niskich kwalifikacjach zawodowych i pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. Uczestnikom w ramach projektu zapewniono pomoc doradcy zawodowego i pośrednika pracy, uczestnictwo w warsztatach przygotowujących do aktywnego poszukiwania pracy oraz udział w stażach, szkolenia zawodowe - kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych.

Aktywizacja osób bezrobotnych pozostających bez pracy w powiecie bielskim.

W projekcie zaproponowano:

- staże
- szkolenia zawodowych
- bony na zasiedlenie
- dotacje na podjęcie działalności gospodarczej.

Stawiam na siebie -skierowany do bezrobotnych rodziców dzieci w wieku do lat 6.

Wiosna dla aktywnych skierowany do osób bezrobotnych po 50 roku życia, w nim:

- Warsztaty kompetencji społecznych
- Spotkania ze specjalistami
- Ochrony zdrowia
- ZUS-u
- Wizażu i stylizacji
- Indywidualne wsparcie.

Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w Subregionie Bielskim.

Projekt realizowany na terenie trzech powiatów: bielskiego, hajnowskiego i siemiatyckiego, skierowany przede wszystkim do osób będących w trudnej sytuacji na rynku pracy: osoby bezrobotne, niepełnosprawne czy korzystające ze świadczeń pomocy społecznej. W projekcie wsparcie finansowe i merytoryczne w postaci doradztwa, szkoleń i dotacji, pomoc w założeniu m.in. stowarzyszenia, fundacji czy spółdzielni socjalnej i rozwoju istniejącego już przedsiębiorstwa społecznego.

Tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy jest jednym z ważnych warunków efektywnego rozwoju społeczno- gospodarczego. Położenie, potencjał rolniczy oraz utrzymująca się

działalność społeczno-gospodarcza na terenie gminy Brańsk może stać się wskaźnikiem do dalszej minimalizacji stopy bezrobocia.

WNIOSKI I PROGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ

- Na przestrzeni lat 2014-2019 dynamika działalności przedsiębiorczej wykazuje tendencję wzrostową (w roku 2014 było w gminie -210, w roku 2019- 259 podmiotów), co powinno determinować warunki lokalne do rozwoju i politykę wobec przedsiębiorstw prowadzoną przez samorząd gminny.
- Jako teren wiejski z potencjałem rolniczym gmina Brańsk posiada wiele cech - uwarunkowań, które tworzą szanse rozwoju gospodarczego tego obszaru. Należy utrzymać tendencje sprzyjające zintensyfikowanemu rolnictwu i dbaniu o stan środowiska naturalnego we współpracy z sołectwami, rolnikami. Wykorzystać kolejny okres finansowania z UE na rozwój turystyki, działań okołorolniczych, agroturystycznych, specjalizacji rolnictwa.
- Na terenie gminy występuje niski poziom bezrobocia rejestrowanego. W roku 2019 osoby bezrobotne stanowiły 1,7 % ludności w wieku produkcyjnym, było to 68 osób spośród grupy 4 031 osób w wieku produkcyjnym. Bezrobocie można określić spadającym na przestrzeni ostatnich pięciu lat, w roku 2014 wynosiło bowiem 2,8 % w grupie osób w wieku produkcyjnym (było to 121 osób).

  Trudnym zjawiskiem jest gminne bezrobocie agrarne[10]. Pomoc w rodzinie rolniczej traktowana jako „zatrudnienie", liczba posiadanych ha przeliczeniowo, powoduje niemożność zarejestrowania się w PUP. Bezrobocie agrarne nie jest rozpoznane, ale szacunkowo jest na wysokim poziomie.

  Zwiększenie zatrudnienia pozarolniczego na wsi, zwiększa możliwość wyboru pracy. Jej różnorodność spowoduje nie tylko zwiększenie dochodów, ale także wzrost atrakcyjności gminy wiejskiej jako miejsca życia i pracy, szczególnie dla młodych ludzi, może zapobiegać emigracji.
- Należy poszukiwać efektywnych rozwiązań wobec osób z grup ryzyka na rynku pracy; bez kwalifikacji, osób młodych do 30 roku życia oraz powyżej 50 lat. Utrzymać współpracę z PUP, Lokalną Grupą Działania i instytucjami działającymi w obszarze rynku pracy, ekonomii społecznej; współpracować w realizacji projektów i przedsięwzięć. Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni długotrwale - 64 % wśród ogółu bezrobotnych w gminie.
- Ważne są działania długofalowe, nastawione na tworzenie nowych miejsc pracy, warunków sprzyjających rozwojowi rolnictwa, usług, podmiotów ekonomii społecznej i aktywnej integracji.

[10] *Bezrobocie agrarne jest formą bezrobocia ukrytego, a więc dotyczy ludzi nie ujętych w statystykach, ponieważ są oni zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy, mimo wyrażenia gotowości do pracy w pełnym wymiarze lub też pracują na stanowiskach nie wymagających posiadanych przez nich kwalifikacji, albo też zostali zniechęceni do poszukiwania pracy po długim okresie prób jej podjęcia. Ustawa wyraźnie określa, iż za bezrobotnego nie może być uznana osoba (ani jej współmałżonek) będąca właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha.*

3. OBSZARY SPOŁECZNE ORAZ PROGNOZY ZMIAN

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe. W każdym z prezentowanych poniżej obszarów diagnostycznych umieszczono informację o tych właśnie instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, infrastruktury oraz kapitału społecznego.

– EDUKACJA

W gminie Brańsk w roku szkolnym 2019/2020 edukacja odbywała się w czterech szkołach podstawowych wraz z jedną szkołą filialną oraz trzech punktach przedszkolnych, to jest w:

- Szkole Podstawowej im. por Izydora Kołakowskiego **w Domanowie** wraz ze szkołą filialną w Świrydach,
- Szkole Podstawowej im. Ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego **w Chojewie,**
- Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II **w Holonkach,**
- Szkole Podstawowej **w Mniu,**
- Ośrodku Wychowania Przedszkolnego w **Domanowie** z siedziba w Szkole Podstawowej im. por. Izydora Kołakowskiego w Domanowie,
- Ośrodku Wychowania Przedszkolnego **w Chojewie** z siedzibą w Szkole Podstawowej im. Ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Chojewie,
- Ośrodku Wychowania Przedszkolnego w Holonkach z siedzibą w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II **w Holonkach.**

Bazę lokalową w szkołach i ośrodkach przedszkolnych stanowiły:

- sale lekcyjne,
- gabinety pielęgniarskie
- pracownie komputerowe,
- sale gimnastyczne,
- biblioteki,
- stołówki,
- świetlice,
- place zabaw/boiska dla dzieci.

Przy szkołach działały świetlice dla dzieci i młodzieży, zapewniające opiekę osobom dojeżdżającym i/lub dzieciom rodziców pracujących. W roku 2019/2020 korzystało z nich w SP w Holonkach- 58% dzieci (60 osób na 104 uczniów).

Sieć szkolna w gminie Brańsk ulegała zmianie wraz z liczbą uczęszczających do nich dzieci, modyfikacją organizacyjną w gminie i po wprowadzeniu przekształceń w systemie edukacji. Zmiany prawne od września 2017 roku objęły wszystkie szczeble edukacyjne, nauka wydłużona została do ośmiu lat. Po przekształceniu w roku 2018 Szkoły Filialnej w Chojewie na Szkołę Podstawową w Chojewie oraz po likwidacji w roku szkolnym 2018/2019 Publicznych Gimnazjów w Glinniku i Oleksinie, w gminie funkcjonują obecnie cztery szkoły podstawowe ośmioletnie.

W latach 2014-2019 Gmina nie oferowała młodym rodzicom możliwości oddania pod fachową opiekę dzieci w wieku poniżej 3 lat. Wspólną obsługę finansowo-księgową i kadrowo-placową jednostek oświatowych zapewnia Urząd Gminy Brańsk.

Według danych z Raportów o stanie gminy Brańsk następuje cykliczny **spadek ilości dzieci w szkołach podstawowych.** Jeszcze w roku szkolnym 2016/2017 uczyło się w gminnych szkołach 480 dzieci, w roku 2017/2018 już 452, zaś w roku szkolnym 2019/2020 już 410 osób.

W kontekście liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego w placówkach na terenie gminy, dostrzegalna jest stabilizacja**. Uczęszcza do ośrodków przedszkolnych co roku od 56- 60 dzieci.**

Chociaż w demografii gminy niezauważalny jest wzrost liczby urodzeń: w roku 2014 przyszło na świat 70 dzieci, a w roku 2019- 60 dzieci. Utrzymująca się liczba dzieci w przedszkolach to możliwy wzrost świadomości rodziców oraz zmniejszona liczba bezrobotnych na lokalnym rynku pracy, zwiększona dostępność miejsc w ośrodkach przedszkolnych. Pobyt w przedszkolu dobrze rokuje na przyszłą edukację, wcześniejsze rozpoczęcie nauki ma wpływ na późniejsze wyniki egzaminacyjne, a także na lepszą socjalizację dzieci.

Spośród wszystkich dzieci uczęszczających do szkół i przedszkoli gmina Brańsk zapewnia rokrocznie dojazdy za sprawą organizowanych przez gminę środków transportu publicznego dla minimum 50% a czasem aż 67 % dzieci. Na przykład na zajęcia w roku szkolnym dojeżdża codziennie w roku szkolnym 2019/2020 aż 277 dzieci. Gmina zapewnia też dowóz 11 uczniom niepełnosprawnym do Zespołu Szkół Specjalnych w Bielsku Podlaskim.

Obok podstawowych zadań edukacyjnych przedszkole i szkoły wypełniają też funkcje opiekuńcze oraz zapewniają aktywność fizyczną i rekreację na placach zabaw i boiskach.

W placówkach, oprócz realizowanej podstawy programowej dzieci i młodzież uczestniczyła w zajęciach dodatkowych. Szkoły Podstawowe prowadziły w latach 2019/2020 zajęcia dydaktyczno-

wyrównawcze z różnych przedmiotów i kół zainteresowań, w tym: teatralne, plastyczne, przyrodnicze, matematyczne, fizyczne, polonistyczne, ortograficzne, origami, szachowe, sportowe, SKS, Uczniowskie Kluby Sportowe.

Po dokonaniu diagnozy i rozeznaniu potrzeb uczniów, w placówkach organizowane są zajęcia mające na celu zwiększenie szans edukacyjnych uczniów zdolnych i mających problemy to jest: zajęcia wyrównawcze, z przedmiotów: j. polski, matematyka, j. angielski, rewalidacyjne, logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne, terapeutyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno- społeczne, w tym umiejętności komunikacyjne.

Ponadto placówki edukacyjne włączają się w lokalne, wojewódzkie i krajowe programy:

- zdrowotne: Owoce w szkole, Szklanka Mleka, Trzymaj Formę, Bieg po zdrowie,
- profilaktyczne, ekologiczne: Czyste powietrze wokół nas, Nie pal przy mnie proszę,
- z zakresu bezpieczeństwa: Bezpieczny uczeń na drodze, Bezpieczne wakacje

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych np. Góra Grosza, czy Pola Nadziei, prowadzą szkolne koła Caritas, drużyny harcerskie.

Oprócz kadry przedmiotowej, szkoły w gminie zatrudniają pedagogów szkolnych, logopedów, terapeutów, doradców zawodowych. Wspomagają oni edukację dzieci, w tym z niepełnosprawnościami w gminie (w 4 instytucjach kształciło się w latach 2014-2019 - 10 dzieci z orzeczeniem).

Opieką specjalistów w szkołach objęto 50% wszystkich dzieci.

W celu wsparcia specjalistycznego dla uczniów, nauczyciele podnoszą swoje kwalifikacje w ramach studiów podyplomowych i certyfikowanych szkoleń, warsztatów i szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych (w tym z udziałem policji czy poradni psychologiczno-pedagogicznej). W latach szkolnych 2014-2019 nauczyciele gminni uczestniczyli w ponad 20 kursach, szkoleniach i warsztatach podnoszących ich kompetencje zawodowe.

Rodzice i opiekunowie dzieci uczęszczających do przedszkola i szkoły angażują się w wiele działań. W każdym podmiocie funkcjonowała w analizowanym okresie Rada Rodziców. Szkoły i ośrodki przedszkolne organizują warsztaty i szkolenia edukacyjne dla rodziców. W każdym roku szkolnym odbyło się minimum cztery do dwudziestu wydarzeń.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii prowadzona jest profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia.

Szkoły, w związku z dużą liczbą dzieci w świetlicach oraz dzieci dojeżdżających zapewniają ciepłe posiłki. W roku szkolnym skorzystało z nich 184 dzieci w ramach programu pomocy ,,Posiłek w

szkole i w domu". Od lat prowadzona jest współpraca GOPS w Brańsku ze szkołami z terenu gminy, w których uczniowie objęci są programem dożywiania. Dzieci uczące się w szkołach ponadpodstawowych oraz w szkołach specjalnych poza terenem gminy również objęte są programem dożywiania. Ośrodek współpracuje z Caritas Diecezji Drohiczyńskiej, oddziałami przy parafiach: Brańsk, Domanowo, Chojewo, Szmurły i Klichy.

Gmina przyznaje dzieciom i młodzieży szkolnej stypendia naukowe w formie nagród w trzech kategoriach: za wysokie wyniki w nauce; za całokształt pracy, w tym wysokie wyniki w nauce oraz godne reprezentowanie Gminy w konkursach oraz za szczególne osiągnięcia w konkursach, olimpiadach, zawodach i turniejach. Rokrocznie z tej formy korzysta od 29-33 osób.

Gmina udzielała również pomocy materialnej dla 78 uczniów w formie stypendium szkolnego Do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci wykorzystano również dodatkowy program **Zdobycie wiedzy kluczem do sukcesu** (dodatkowe zajęcia służące wyrównywaniu braków edukacyjnych oraz program stypendialny współfinansowany z EFS).

We współpracy gminy, szkół, ośrodków przedszkolnych i organizacji pozarządowych dzieci i młodzież może korzystać z wielu dodatkowych zajęć. Realizowano między innymi:

- Projekt **Przedszkolaki przecierają szlaki**- dodatkowe zajęcia z języka angielskiego, kodowania i programowania oraz zajęć naukowo—intelektualnych, wyposażenie OWP w pomoce dydaktyczne,
- **Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa** —rozwijanie zainteresowań uczniów poprzez promocję i wspieranie czytelnictwa dzieci i młodzieży, w tym zakup nowości wydawniczych,
- **Program Aktywna Tablica** służący doposażeniu szkół w tablice multimedialne,
- **Rekonstrukcja Bitwy pod Olszewem**- wzmocnienie poczucia wspólnoty obywatelskiej,
- Program Powszechnej Nauki Pływania **Umiem pływać** - dla dzieci klas I-III ze szkół podstawowych, wyjazdy na basen do Bielska Podlaskiego,
- Program Upowszechniający Sporty Zimowe- **Czas na łyżwy**- wyjazdy na lodowisko,
- **Kompetencje cyfrowe drogą do sukcesu** – przeprowadzenie szkoleń osób dorosłych, komputery do pracowni informatycznych.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU EDUKACJI

- W latach 2014-2019 wystąpił systematyczny spadek uczniów w szkołach podstawowych na terenie gminy.
- Liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną utrzymuje się na poziomie ok 60 osób. Ważnym aspektem jest umożliwienie kontynuacji oraz rozwój usług przedszkolnych w gminie, a także

rozpoznanie potrzeb i zadbanie o dzieci do 3 roku życia.

- Wzrasta liczba dzieci z orzeczeniami lub niepełnosprawnych. Należy kontynuować doposażenia w nowe technologie, sprzęt specjalistyczny gabinetów specjalistów pracujących w placówkach, (sali doświadczania świata w SP w Holonkach). Zapewni to poszerzenie oferty wsparcia dla uczniów, w tym ze spectrum autyzmu, uczniów z niepełnosprawnościami).
  Ważne jest stałe doposażanie podmiotów edukacyjnych poprzez zakup książek, pomocy i gier dydaktycznych, sprzętu sportowego, zakup tablic multimedialnych.
- Z analizy problemów obszaru edukacji w gminie wynika, iż konieczne jest przygotowanie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie, w celu minimalizacji zachowań przemocy i agresji.
- Pedagodzy wskazują na konieczność kształtowania prawidłowych reakcji na uzależnienia i zachowania ryzykowne, eliminowanie u dzieci postawy bierności i przyzwolenia na obecność w swoim otoczeniu środków psychoaktywnych i osób je zażywających.
- Niezbędne jest utrzymanie zajęć pozalekcyjnych oraz rozwój bazy sportowej (modernizacja boisk szkolnych, rozbudowa sali gimnastycznej w SP w Holonkach), gdyż gwarantuje to wyrównywanie szans rozwojowych oraz aktywny sposób spędzania czasu wolnego, alternatywny wobec cyfrowych wzorców.
- Wskazana jest kontynuacja programów osłonowych, stypendiów, nagród i dożywania uczniów z rodzin w trudnej sytuacji materialnej, a także utrzymanie wysokiej aktywności podmiotów edukacyjnych we współpracy z lokalnym środowiskiem na rzecz rozwoju dzieci i młodzieży.

- KULTURA W GMINIE

Istotnym czynnikiem warunkującym aktywność w gminie jest dobrze funkcjonujący Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury im. Anny Dernowskiej w Kalnicy oraz Gminna Biblioteka Publiczna.

Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury jest samorządową instytucją kultury, której podstawowym zadaniem jest zaspokajanie potrzeb społeczeństwa gminy z uwzględnieniem działań w zakresie upowszechniania kultury narodowej i regionalnej, z udziałem szerokiego ogółu mieszkańców gminy i aktywnego ich uczestnictwa w życiu kulturalnym. Działalność merytoryczna GOUK skupia się głównie na organizowaniu czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych.

W Gminnym Ośrodku Upowszechniania Kultury im. Anny Dernowskiej w Kalnicy zatrudnione były w roku 2019 -3 osoby. W latach 2014-2019 GOUK zatrudniał różną liczbę pracowników, zgodnie z możliwościami i potrzebami społecznymi.

Na obiekcie kompleksu sportowego Moje Boisko Orlik 2012 w Kalnicy pracowało w 2019 roku 2 animatorów, prowadzących zajęcia dla dzieci jak i dorosłych, gry zespołowe skierowane do młodzieży i osób starszych. Na Orliku swoje zajęcia treningowe prowadzi klub sportowy Skorpion Kalnica, dzięki czemu dzieci mogą rozwijać swoje pasje piłkarskie. Ponadto z obiektu korzystają 2 kluby seniorskie Pionier Brańsk i Iskra Wyszki.

Infrastrukturę kultury, oprócz budynku GOUK stanowiło boisko Orlik i biblioteka. Przy GOUK funkcjonały też Klub Seniora i Klub Morsa.

W ramach statutowej działalności GOUK jest głównym organizatorem gminnych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, wykonuje scenografie i dekoracje w czasie obchodów świąt narodowych, organizuje mecze, turnieje, konkursy i wystawy twórczości. GOUK służy pomocą dzieciom i młodzieży w przygotowaniu wszelkich uroczystości. Współpracuje ze Stowarzyszeniami w gminie, parafiami, szkołami i ośrodkami przedszkolnymi.

Spośród kilkudziesięciu, corocznie organizowanych bądź współorganizowanych wydarzeń przez GOUK na szczególną uwagę zasługują:

- organizowanie imprez, pokazów, wystaw, kursów, konkursów np.:
  z okazji Dnia Dziecka — festyn rodzinny,
  z okazji Święta Odzyskania Niepodległości Narodowy dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych Uroczystość 3 maja, Obchody rocznicy bitwy pod Bodakami, Rocznica Bitwy pod Olszewem, Rocznica Bitwy pod Domanowem,
  z okazji Świąt Bożego Narodzenia — spotkanie opłatkowe, przeglądy zespołów kolędniczych,
  z okazji Świąt Wielkanocy –konkurs na najpiękniejsze pisanki,
- spotkania noworoczne,
- Gminne obchody Dnia Seniora,
- Dożynki Gminno-Parafialne,
- odczyty na rocznicę powstań i rewolucji,
- konkursy, zawody związane z dniem strażaka, dniem harcerstwa itp.
- warsztaty komputerowe,
- półkolonie i akcje ferie zimowe w GOUK, pikniki wakacyjne,
- spotkanie autorskie.

GOUK współpracuje z Urzędem Gminy przy promocji walorów turystycznych gminy.

Tabela 5: Aktywność Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury w wybranych latach

	Rok 2014	Rok 2016	Rok 2019
Zajęcia/ programy/ koła/ warsztaty/ szkolenia/ kursy	Konkurs na najpiękniejszy wieniec dożynkowy Konkurs sportowy ,,Rolnicy kontra Przedsiębiorcy" Konkurs ,,Najlepsza Gospodyni Gminy Brańsk roku 2014" Konkurs gminny ,,Mistrz pięknego czytania dla uczniów kl. 1-3" wystawa z IPN Katyń 1940	Zajęcia taneczne Warsztaty kulinarne/plastyczne Konkurs na najpiękniejszy stroi wielkanocny Wykłady zdrowego stylu żywienia Konkurs ,,Mam talent" Konkurs literacki "Wrześniowa historia krzyżami pisana" Gra zespołowa HitBall Turniej wiedzy historycznej "Bohaterzy września 1939 roku na zawsze w naszej pamięci" Warsztaty: inspiracje plastyczne Bambino, nowoczesnych technik artystycznych	Warsztaty plastyczne dla dzieci ,,Pocztówka Wielkanocna" Konkurs dla dzieci na ,,Najpiękniejszą Palmę Wielkanocną" Warsztaty baristyczne dla KGW Konkurs ,,Najpiękniejsza Bombka" Konkurs na wieniec dożynkowy Konkurs dla KGW na najlepsze stoisko gastronomiczne
Inne działania-projekty	Projekt ,,Bawiąc się odpoczywasz" realizowany wraz z GBP w Kalnicy	Projekt ,,Nowa Wiedza i umiejętności – nowe możliwości działań" (Koło Kreatywnych Kobiet) Projekt ,,Podlaska Fura Folkloru i Folk Jazda" Projekt ,,Wczoraj Oni, dzisiaj My oddajemy hołd"	Projekt ,,Na przekór nudzie" realizowany wraz z Zespołem Ludowym ,,Mianka" Projekt ''Integracja KGW" – realizowany wraz z Kołami Gospodyń Wiejskich z terenu Gminy Brańsk Projekt ,,Zakup strojów ludowych dla Zespołu Ludowego Mianka"

Opracowanie: GOUK w Kalnicy

Prace dodatkowe w GOUK to także: wykonanie pocztówek świątecznych; fotorelacje imprez gminnych; organizacja szkoleń i spotkań (dla rolników, sołtysów, mieszkańców gminy Brańsk).

Przy Gminnym Ośrodku Upowszechniania Kultury w Kalnicy funkcjonuje Gminny Klub Sportowy Skorpion Kalnica, Zespół Ludowy Mianka, Koła Gospodyń Wiejskich zrzeszające 86 mieszkanek i mieszkańców. W ramach ich działalności organizowano turnieje, spotkania, występy.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kalnicy zatrudniała w latach 2014-2019 od dwóch do czterech pracowników (dyrektora i bibliotekarzy). Biblioteka działa w obrębie krajowej sieci bibliotecznej, nadzór merytoryczny nad działalnością Biblioteki sprawuje Książnica Podlaska w Białymstoku.

Do szczegółowego zakresu działalności Biblioteki należy:

1. Gromadzenie, opracowanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu.
2. Udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych.
3. Organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych osobom niepełnosprawnym.
4. Prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej.
5. Popularyzacja książki i czytelnictwa.
6. Współdziałanie z bibliotekami, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami, towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa.
7. Doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Biblioteka wypożycza czytelnikom książki o różnorodnej tematyce. Są wśród nich m.in. książki dla dzieci i młodzieży, literatura piękna dla dorosłych, popularnonaukowa, zbiory regionalne, lektury i opracowania szkolne, przewodniki turystyczne, bestsellery czytelnicze. Wszystkie pozycje książkowe wprowadzone są do komputerowej bazy danych, dostępnej dla czytelników. W placówce czytelnicy mają do dyspozycji stanowiska komputerowe z bezpłatnym dostępem do Internetu, użytkownicy mogą korzystać z własnych laptopów mają zapewniony dostęp do internetowej sieci bezprzewodowej. W bibliotece użytkowano 5 komputerów, 4 z nich są dostępne dla czytelników. Biblioteka zapewniła katalogi on—line. Około 50 % księgozbioru zostało wprowadzone do systemu bibliotecznego MAK+.

Księgozbiór na koniec 2019 roku wynosił 13 531 woluminów. W przeliczeniu na 1 mieszkańca, łączna liczba woluminów wynosiła 2,27. Pozyskane pozycje książkowe zakupywane są rokrocznie ze środków własnych i dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa.

Większość czytelników biblioteki stanowią uczniowie szkół podstawowych. W ciągu roku 2019 bibliotekę odwiedzono łącznie 1493 razy wypożyczając 2484 pozycji z księgozbioru.

Biblioteka ściśle współpracuje z Gminnym Ośrodkiem Upowszechniania Kultury, jest współorganizatorem i współgospodarzem rożnych imprez gminnych, patriotycznych, festynów.

GBP w Kalnicy organizuje różnorodne imprezy, spotkania dla dzieci, młodzieży i dorosłych, których celem jest promocja i popularyzacja książki i czytelnictwa.

Stałe formy pracy Biblioteki w zakresie działalności kulturalno-edukacyjnej:

- spotkania literackie z autorami,
- wykłady i spotkania z ciekawymi ludźmi,
- lekcje biblioteczne i zajęcia tematyczne dla uczniów i przedszkolaków,
- wycieczki edukacyjne.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kalnicy w roku 2019 wzięła udział w projekcie „Mała książka-wielki człowiek" skierowanego do przedszkolaków z terenu gminy Brańsk. Każde dziecko od 3 do 6 lat otrzymało wyprawkę czytelniczą wraz z Kartą Małego Czytelnika do zbierania naklejek.
Udział w tym projekcie wpłynął na zwiększanie liczby czytelników wśród maluchów.

WNIOSKI I TENDENCJE ZMIAN W OBSZARZE KULTURY

- Poziom aktywności instytucji kultury na przestrzeni lat 2014-2019 jest wystarczający. GOUK i Biblioteka wykazują inicjatywy udziałów w konkursach, zewnętrznych aktywnościach.
- GOUK i Biblioteka starają się odpowiadać na potrzeby wszystkich grup społecznych gminy-rozwijając swoją działalność stałą i dodatkową.
- Oferta kulturalna powinna być wzbogacana, żeby zainteresowała i dotarła do jak najszerszego grona odbiorców. Kluczowym zagadnieniem jest poprawienie dostępności do dóbr kultury żywej oraz integracja i aktywizacja społeczności. Dzięki Orlikowi, Klubom Seniora, Zespołom Ludowym i Kołom Gospodyń Wiejskich możliwy jest lepszy dostęp do usług kultury dla dorosłych i osób starszych. Ważne jest utrzymanie tych zadań.
- Wskazana jest kontynuacja uzupełniania materialnych zasobów i infrastruktury GOUK-u, Biblioteki w celu profesjonalnego działania i możliwości wzbogacania oferty kulturalnej.
- Biblioteka potrzebuje systematycznego zakupu nowości wydawniczych.
- Zasadne wydaje się podejmowanie współpracy pomiędzy instytucjami kultury i środowiskiem pozarządowym poprzez organizowanie wspólnych wydarzeń lub platform współpracy. Warto wzmacniać kompetencje liderów lokalnych i ich organizacji, w zakresie tworzenia projektów, pozyskiwania finansów na ich realizację.

– KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

W ramach podstawowej opieki zdrowotnej świadczenia mieszkańcom gminy zapewniają:

1. NZOZ w Holonkach
2. Przychodnie POZ na terenie miasta Brańsk.

Przyjmują w nich: lekarze specjaliści chorób wewnętrznych, pielęgniarki POZ i środowiskowe oraz położne.

Na terenie gminy funkcjonuje 1 Punkt apteczny w Holonkach. Mieszkańcy gminy korzystają również ze czterech aptek na terenie miasta Brańsk.

W razie nagłego zachorowania czy pogorszenia stanu zdrowia mieszkańcy w dniach wolnych od pracy i świątecznych mogą korzystać z SP ZOZ w Łapach, Bielsku Podlaskim lub Wysokiem Mazowieckiem.

Instytucje medyczne prowadzą profilaktykę dzieci, młodzieży i osób dorosłych w podstawowej opiece zdrowotnej. Do najczęściej stosowanych form profilaktyki zdrowotnej należą:

- profilaktyka raka jelita grubego;
- profilaktyka raka piersi;
- profilaktyka raka szyjki macicy;
- profilaktyka w chorobach zakaźnych np. grypa, przeziębienie;
- opieka nad pacjentem w podeszłym wieku;
- profilaktyka cukrzycy;
- indywidualne rozmowy z pacjentem przeprowadzane przez personel podczas wizyt w ośrodku zdrowia, dotyczące zachowań prozdrowotnych;
- informacje prozdrowotne w postaci ulotek, czasopism, gazetek ściennych na terenie ośrodka;
- bilanse zdrowia dzieci i młodzieży;
- badania dyspanseryjne dzieci i dorosłych;
- szczepienia profilaktyczne dzieci i dorosłych.

Niezbędna jest współpraca w gminie nad profilaktyką chorób cywilizacyjnych, związanych ze stylem życia dzieci i dorosłych. Zachodzi potrzeba zajęć ruchowych dla osób w różnym wieku.

Instytucje w gminie powinny się skupić na umożliwieniu mieszkańcom profilaktyki zdrowotnej, tworzeniu infrastruktury do aktywnego spędzania czasu, terenów zielonych i promocji zachowań aktywnego wypoczynku.

W 2018 roku:

54,3% zgonów w gminie Brańsk spowodowanych było chorobami układu krążenia,

przyczyną 16,9% zgonów w gminie Brańsk były nowotwory,

7,4% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.

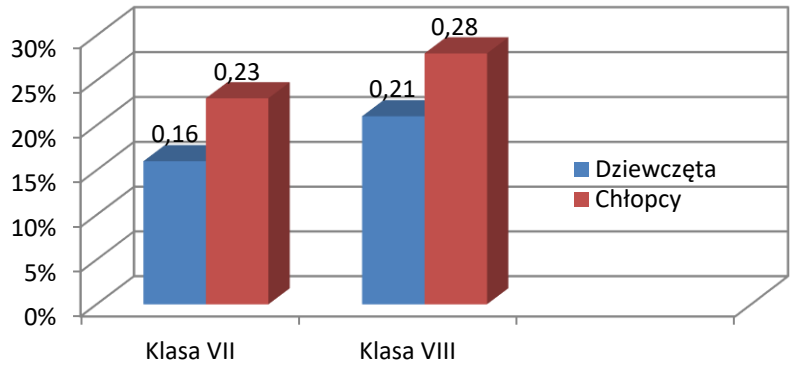
Na 1000 ludności gminy Brańsk przypada 16.4 zgonów. **Jest to znacznie więcej od wartości**

średniej dla województwa podlaskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju.[11]

Nadmierne, szkodliwe używanie Internetu, uzależnienie od alkoholu i narkotyków powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Wyniki ogólnoeuropejskiego badania (ESPAD 2018) prowadzonego na 15 latkach w szkołach, pokazują, że: do picia napojów alkoholowych przyznaje się ponad 87,3% uczniów. Jako wskaźnik częstej konsumpcji traktowane jest picie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie. Z danych ESPAD wynika, że 62,3% chłopców i 53,1% dziewcząt piła w tym czasie alkohol. Choć raz w ciągu 30 dni przed badaniem upiło się 21,4% 15-latków. Natomiast w ciągu całego życia ani razu nie upiło się 51,4% 15-latków.

Wykres 3. Deklaracje młodzieży nt. obecności w ich otoczeniu osób sięgających po narkotyki i alkohol

Dane: Raport z Badań na temat :Intencji, zachowań, postaw i przekonań normatywnych młodzieży w kontakcie z alkoholem i narkotykami z roku 2018

Raport „Problematyczne używanie internetu przez młodzież" z 2018 roku wskazuje, że wśród polskich nastolatków w wieku 12–17 lat problematyczne używanie internetu (PUI) występuje u 11,9% ogółu młodzieży. Problematyczni użytkownicy internetu to częściej dziewczęta niż chłopcy oraz starsze nastolatki (w wieku 15–17 lat), niż młodsze (w wieku 12–14 lat). Ponad połowa (52,8%) nastolatków deklaruje, że w ich rodzinach obowiązują zasady dotyczące korzystania z internetu. Najpopularniejsza z nich to zakaz korzystania w czasie posiłków. Ponad połowa (54,4%) młodych ludzi miała kontakt z niebezpiecznymi treściami w internecie. Niemal co trzeci badany widział w sieci sceny

[11] *https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bransk#statystyki-zgonow*

okrucieństwa i przemocy, a co czwarty – treści dotyczące sposobów samookaleczania się, materiały pornograficzne oraz zachęcające do obrażania innych lub dyskryminujące.

Czynniki ryzyka PUI to: odczuwanie silnego stresu szkolnego, doświadczanie przemocy rówieśniczej, w szczególności wielu jej form, negatywny stosunek do szkoły oraz wiek.

Do czynników ochronnych należą: wsparcie ze strony rodziny, rówieśników i nauczycieli, prowadzenie przez rodziców rozmów z dzieckiem na temat bezpieczeństwa w internecie, zainteresowanie rodzica aktywnością dziecka online oraz regularne poświęcanie przez dziecko czasu na hobby niezwiązane z internetem.

Praca z młodzieżą winna uwzględniać strategie profilaktyczne: przekonań normatywnych, osobistych postanowień, wartości, wiedzy o konsekwencjach, z rozszerzeniem o strategie odpierania presji, alternatyw, umiejętność szukania pomocy, radzenia sobie ze stresem. Oddziaływania prewencyjne mają wyposażać młodzież w umiejętność radzenia sobie w trudnych życiowo sytuacjach, zagrażających życiu, zdrowiu.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w skład której wchodzi 7 osób. Jednym z głównych zadań GKRPA jest realizacja nałożonego przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Programy te finansowane są z budżetu gminy, ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Rokrocznie organizowane są cykle szkoleń i warsztatów z profilaktyki zachowań ryzykownych i uzależnień od substancji psychoaktywnych, w tym od alkoholu, narkotyków, nikotyny i dopalaczy.

Gminne Programy mają na celu tworzenie spójnego systemu działań profilaktycznych i naprawczych, zmierzających do zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych, zmniejszeniu tych, które aktualnie występują oraz tworzenie warunków sprzyjających powstrzymywaniu się od spożywania alkoholu i narkotyków.

Programy są nastawione na skoordynowane, spójne działania instytucji oraz organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, a także społeczności lokalnej, w tym:

- współudział w finansowaniu działań terapeutycznych,
- finansowanie prowadzenia programów terapeutycznych dla dzieci i młodzieży oraz innych członków rodzin w placówkach oświatowych,
- finansowanie szkoleń z zakresu profilaktyki uzależnień i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą podejmowanych w szczególności przez nauczycieli, pracowników służby zdrowia, członków gminnej komisji, policję,

- propagowanie zdrowego sposobu spędzania czasu wolnego poprzez zwiększenie ilości zajęć pozalekcyjnych,
- promocję imprez bezalkoholowych dla społeczności lokalnej,
- współfinansowanie i finansowanie wycieczek, obozów i kolonii z programami profilaktycznymi wspieranie działalności edukacyjnej,
- współfinansowanie kosztów leczenia mieszkańców gminy w placówkach lecznictwa odwykowego,
- współfinansowanie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii
- utrzymanie na terenie gminy zasad usytuowania punktów sprzedaży napojów alkoholowych kontroli punktów sprzedaży alkoholu.

W celu realizacji usług na rzecz osób i rodzin z problemem uzależnienia samorząd gminy współpracował z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Prokuraturą, Sądem Rejonowym Wydziałem Rodzinny i Nieletnich, kuratorami sądowymi, parafią, posterunkiem Policji, Komendą Policji w Bielsku Podlaskim oraz organizacjami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Tabela 6: Dane dotyczące postępowań prowadzonych przez GKRPA i UG

Liczba:	Rok 2014	Rok 2016	Rok 2019
nowych wniosków, które wpłynęły do GKRPA	**18**	**20**	**20**
przeprowadzonych rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu	**26**	**29**	**18**
liczba osób korzystających z pomocy terapeutycznej *(punkt konsultacyjny)*	**14**	**17**	**24**
realizowanych programów, wydarzeń, kampanii profilaktycznych, kolonii terapeutycznych dla dzieci i młodzieży	1. Organizacja wypoczynku letniego dzieci wspólnie z CARITAS w Drohiczynie, 2. Dofinansowanie spektaklu profilaktycznego pt. Profilaktyka przez	1. Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży wspólnie z Caritas 2. Organizacja wypoczynku letniego dzieci wspólnie ze Związkiem	1. Dofinansowanie zakupu odblasków oraz materiałów szkolnych na zajęcia edukacyjne dla dzieci w szkołach podstawowych z

	sztukę – Can Dance i ty możesz" dla SP w Domanowie i Mniu, 3. Dofinansowanie spektaklu teatralnego o charakterze profilaktyczno – edukacyjnym pt. Grymasy królewny Kasi zaprezentowanego podczas Festynu Rodzinnego.	Harcerstwa Polskiego Chorągiew Białostocka 3. Organizacja wypoczynku letniego dzieci i młodzieży wspólnie z Parafią w Szmurłach 4. Dofinansowanie działań profilaktycznych podczas festynu Rodzinnego 5. Dofinansowanie działań profilaktycznych na dzień dziecka przy Orliku, 6. Zakup biletów w związku z realizacją projektu w PG w Oleksinie pt.: „ Dziękuję nie piję". 7. Dofinansowanie przeprowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, 8. Zakup ulotek w ramach kampanii „ Zachowaj Trzeźwy Umysł" oraz „Przeciw pijanym kierowcom"	terenu Gminy Brańsk, 2. dofinansowanie zakupu nagród dla zwycięzców konkursu „Wakacyjne bezpieczeństwo", 3. Dofinansowanie działań profilaktycznych podczas festynu z okazji Dnia Dziecka w Kalnicy, 4. Dofinansowanie profilaktycznych warsztatów w szkołach podstawowych z terenu gminy Brańsk 5. Dofinansowanie projektu profilaktycznego w SP Domanowo, 6. Dofinansowanie „Profilaktyki uzależnień w szkołach i placówkach oświatowych"

		9. Dofinansowanie do wypoczynku dzieci z terenu Gminy Brańsk w ramach projektu realizowanego przez parafię w Hodyszewie	
Prowadzone punkty pomocy /poradnictwa, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy.	1	1	1

Dane: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Skala postępowań i wniosków zgłaszanych do GKRPA utrzymuje się na podobnym poziomie, zwiększa się liczba osób poddających się terapii leczenia uzależnień.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU ZDROWIA

- Dostępność do podstawowej opieki medycznej na terenie gminy jest wystarczająca.
- Wzmocnienia dla mieszkańców wymaga dostępność do pomocy specjalistycznej. W latach 2014-2019 zgłaszano trudności z dostaniem się do lekarzy specjalistów (długie terminy oczekiwań).
- Odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego. Stąd też należy zaplanować oddziaływania skierowane do grupy osób starszych, w tym samotnych, zadbać o miejsca do aktywnego wypoczynku seniorów. Potrzeba większej dostępności do usług rehabilitacji dla osób przewlekle chorych na przykład w formie mobilnej lub ośrodka rehabilitacji na terenie gminy.
- Do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców gminy należą:
  - choroby układu krążenia,
  - choroby nowotworowe,
  - choroby cywilizacyjne, związane z nieaktywnym stylem życia dzieci i dorosłych.
- W celu minimalizacji chorób należy przewidzieć w obszarze zdrowia szereg działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy (boiska sportowe, grupy sportowe itp.).
- Ważne jest zaplanowanie systemowych i cyklicznych badań profilaktycznych dzieci, młodzieży i dorosłych pozwalających monitorować rozwój oraz wcześniej wykryć wady rozwojowe i choroby.
- Zapewnienia wymaga leczenie stomatologiczne w przedszkolach i szkołach.

- Konieczne jest prowadzenie i wzmocnienie działań związanych z terapią i rozwiązywaniem problemów uzależnień, jak również integracją społeczną osób nimi dotkniętych, w tym realizacja programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, KB ds. Narkomanii.
- Niezbędne jest zwiększenie świadomości wśród osób starszych (również tych którzy nie są zgłaszani na komisję) nadużywających alkoholu o negatywnych skutkach ich postępowań. Należy wzmocnić działania punktu gminnego w tym zakresie.
- Podmioty w gminie wskazują również na niezbędność regularnej i bliskiej współpracy międzysektorowej w celu wzmocnienia oddziaływań w sektorze zdrowia.

- OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Na terenie każdej gminy są miejsca, które wymagają wzmożonej interwencji służb policyjnych. Najpoważniejsze zagrożenia wskazane dla bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Brańsk w roku 2019 dotyczyły (wg opracowanego przez dzielnicowych *Planu działania priorytetowego dla rejonu służbowego nr 2)* niezachowania zwykłych środków ostrożności przy trzymaniu zwierząt w miejscowościach: Glinnik, Pietraszki, Markowo, Kiersnówek, Kiersnowo, Kalnica

W związku z tym zaplanowano: podjęcie działań zmierzających do polepszenia bezpieczeństwa mieszkańców gminy Brańsk: Glinnik, Pietraszki, Markowo, Kiersnówek, Kiersnowo, Kalnica. Stosowanie środków przewidzianych prawem w stosunku do osób naruszających porządek prawny w tym art. 77 kw. Zgłaszanie faktów bezpańskich psów.

Gminę Brańsk w latach 2014-2019 obsługiwał Posterunek Policji w Brańsku w ramach struktury Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim. Teren gminy obsługuje 2 dzielnicowych i kierownik posterunku, wypełniających następujące zadania:

– organizowanie służby patrolowej w rejonach i miejscach zagrożonych, rejonach służbowych;
– prowadzenie rozpoznania osobowego, terenowego i posesyjnego;
– organizowanie przedsięwzięć i współdziałania z instytucjami, organizacjami i innymi podmiotami poza policyjnymi w tym z GKRPA i sołtysami wsi;
– stanowcze reagowanie na popełniane wykroczenia, przeprowadzenie rozmów z osobami gromadzącymi się w obrębie wskazanego miejsca oraz okolicznymi mieszkańcami. Spotkania z członkami Gminnej komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dotyczące współpracy przy ujawnianiu i zwalczaniu przypadków łamania zakazu spożywania alkoholu w miejscu niedozwolonym, spotkanie z właścicielem sklepu dotyczące współpracy przy ujawnianiu i zwalczaniu przypadków łamania zakazu spożywania alkoholu w miejscach niedozwolonych,

- rozpoznawanie zagrożeń przestępczością,
- współdziałanie z Wydziałem Prewencji, Kryminalnym, Ruchu Drogowego oraz pozostałymi komórkami Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim.

Tabela 7: Przestępstwa w gminie Brańsk w latach 2018-2019

Kategoria	2018	2019
Zawiadomienia o popełnianiu przestępstwa	49	60
Wykroczenia	48	57

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim

Przestępstwa i wykroczenia na terenie gminy wykazują tendencję wzrostową, dotyczy to przede wszystkim kradzieży i niszczenia mienia, nietrzeźwych kierowców, przemocy.

Wśród czynów zabronionych w roku 2018-2019 dominowały:

- **wykroczenia w ruchu drogowym**

- znęcanie się nad rodziną.

Pozostałe to :

- przestępstwa gospodarcze- w 2018 roku stanowiły 24% , w 2019- 18%

- przeciwko mieniu – w roku 2018- 20%, w roku 2019- 30%

- przeciwko zdrowiu i życiu – w roku 2018- 7%, w roku 2019- 1,7%

Działania policji koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych. Programy edukacyjne kierowane przede wszystkim były do młodzieży szkolnej oraz grona pedagogicznego, a także rodziców.

Posterunek Policji i KPP w Bielsku Podlaskim podejmowały działania zmierzające do propagowania sposobów ograniczania i zapobiegania przestępczości oraz zjawiskom kryminogennym. Były to:

- Trzeźwy Poranek, Trzeźwy weekend,
- Działania Błysk - ograniczenie liczby zdarzeń drogowych z udziałem osób pieszych,
- Bezpieczna Droga do Szkoły – edukowanie młodzieży szkolnej na temat bezpiecznego poruszania się po drogach – program cykliczny,
- Nie bądźmy obojętni w zakresie minimalizowania zagrożeń okresu zimowego,
- Bezpieczne ferie – edukowanie młodzieży szkolnej na temat bezpiecznego spędzania ferii zimowych – program cykliczny,

- Bezpieczne wakacje, Wakacyjne Pogotowie Bezpieczeństwa – edukowanie młodzieży szkolnej na temat bezpiecznego spędzania wakacji – program cykliczny
- Stop Cyberprzemocy,
- Odpowiedzialność prawna nieletnich.

Katalog programów był modyfikowany z uwzględnieniem działań lokalnych (w zakresie ich liczby i założeń) na bazie monitoringu ich realizacji i zmieniających się potrzeb.

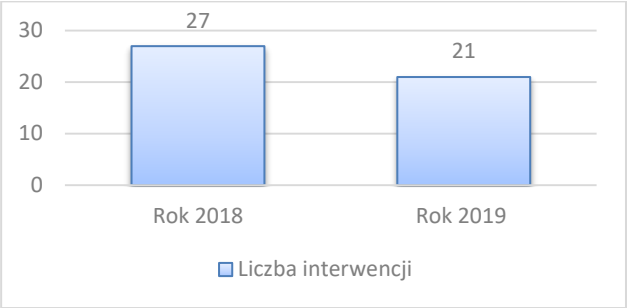
Policja prowadzi również szkolenia kadry pedagogicznej z zakresu uzależnień, bezpiecznego korzystania z sieci, procedur postępowania z osobami nieletnimi popełniającymi czyny karalne.

Jedną z form zagrożenia bezpieczeństwa człowieka i rodziny jest przemoc. Przemoc jest zjawiskiem wieloaspektowym. Przemoc w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą". W celu realizacji zadań profilaktycznych i pomocy osobom doświadczającym przemocy został przyjęty uchwałą Rady Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Dzięki programowi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Brańsk realizowane są na wszystkich poziomach. W ramach prac powołanego Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych zdiagnozowano sytuację rodzin, w których dochodziło do zachowań przemocowych poprzez wszczęcie procedury „Niebieska Karta".

NK- Niebieskie Karty to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem Niebieskich Kart jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Wykres 4: Interwencje w rodzinach w związku z problemem uzależnienia i przemocy

Dane: Posterunek Policji w Brańsku

Istniejąca na terenie gminy infrastruktura w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań i wsparcia. Do głównych zasobów ludzkich należą specjaliści zatrudnieni w instytucjach oraz jednostkach zajmujących się problematyką przemocy.

W skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzą przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,
- Oświaty,
- Ochrony Zdrowia,
- Kurateli Sądowej,
- Organizacji pozarządowej.

Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku. Do zadań LZI należy między innymi:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu
- przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy
- w środowisku lokalnym.

Tabela 8: Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy domowej

Rodzaj pomocy	2014	2016	2019

Liczba NK, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego	12	15	21
Liczba posiedzeń ZI	4	4	5
Liczba grup roboczych	12	18	21
Liczba posiedzeń grup roboczych	83	95	125

Dane : Urząd Gminy w Brańsku, Sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego

Można zauważyć, że w gminie, na przestrzeni lat wzrasta liczba prowadzonych Niebieskich Kart, było ich 12 w 2014 roku, zaś 21 w roku 2019; a także posiedzeń i pracy grup roboczych ukierunkowanych na rozwiązywania sytuacji rodzin doświadczających przemocy. Na liczby wpływa jednak nie tylko skala zjawiska w gminie, ale też świadomość i edukacja społeczna, dostępność pomocy i specjalistów, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego.

Dodatkowo w ramach współpracy z PCPR w Bielsku Podlaskim mieszkańcy gminy- sprawcy przemocy, mogą skorzystać z prowadzonego programu korekcyjno- edukacyjnego. Do udziału w programie sprawcy przemocy mogą zgłosić się dobrowolnie, zostać skierowani przez policję lub postanowieniem Sądu.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa również 13 jednostek OSP, które przeciwdziałają zagrożeniom wynikającym z nieszczęśliwych zdarzeń losowych.

Wykaz jednostek ochotniczych straży pożarnych gminy Brańsk:

1. Chojewo
2. Domanowo
3. Glinnik
4. Holonki
5. Kiersnowo
6. Klichy
7. Koszewo
8. Lubieszcze
9. Mień
10. Oleksin
11. Popławy
12. Szmurły

13. Świrydy

OSP Domanowo, Mień i Świrydy włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego.

Wg stanu na 31.12.2019 roku

- liczba członków OSP wynosiła 395 osób (8 kobiet), w tym:
- liczba członków zwyczajnych OSP wynosiła 355 (w tym 8 kobiet),
- liczba członków wspierających – 26 osób,
- liczba członków honorowych - 14 osób.

Samorząd gminny stale zabezpiecza OSP uzupełniając sprzęt osobowy, ratowniczy, samochodowy i modernizując infrastrukturę remiz strażackich.

Ze względu na strukturę społeczno-gospodarczą największe zagrożenie pożarowe stanowią takie działy gospodarki jak rolnictwo i leśnictwo.

Jeszcze do niedawna straż pożarna realizowała przede wszystkim zadania związane z pożarami, takie jak ewakuacja, gaszenie i likwidacja skutków. Obecnie podejmuje akcje ratownicze o charakterze chemiczno–ekologicznym, technicznym i profilaktycznym. W latach 2014-2019 OSP przeprowadziła:

- cykl spotkań z lokalną społecznością w ramach akcji CZAD I OGIEŃ , OBUDŹ CZUJNOŚĆ,
- akcje edukacyjne i prewencyjne przygotowano i rozpropagowano materiały edukacyjne dot. czadu, broszury informacyjne Czujka na straży twojego bezpieczeństwa, Zimowe dogrzewanie mieszkań, Nie bądźmy obojętni, ulotki dot. zachowania się nad wodą.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU BEZPIECZEŃSTWA

- W gminie Brańsk na przestrzeni lat 2014-2019 występują niekorzystne trendy w materii dynamiki przestępczości (wzrost: przestępstw przeciwko mieniu, wykroczeń drogowych, w tym zachowań nietrzeźwych kierowców), utrzymuje się liczba zdarzeń pożarniczych.
- Należy kontynuować monitoring miejsc niebezpiecznych w celu minimalizacji zagrożeń, czyli wzmożone kontrole, spotkania z sołtysami i mieszkańcami oraz współpracę z pracownikami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- W celu zwiększenia bezpieczeństwa i porządku publicznego warto przedsięwziąć:

– zwiększenia ilości patroli policji na terenie gminy,
– działania ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

- Niestety nadal poprawy wymaga stan bezpieczeństwa na drogach, a zachowania ryzykowane kierowców są wskazywane jako dominujące wykroczenia i przestępstwa w latach 2016-2019.
- Należy utrzymać sprawność funkcjonowania straży pożarnej. Konieczna jest kontynuacja wsparcia

OSP w wyposażeniu w odpowiedni sprzęt oraz przeprowadzanie szkoleń dla strażaków.

- Niezbędne jest podniesienie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw i pozostałości roślinnych oraz zimowego docieplania mieszkań (zalet stosowania czujek dymu i czadu).
- Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcia rodzinie, dobre funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego, kontynuować programy edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży.

– POMOC SPOŁECZNA

System pomocy społecznej ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych.

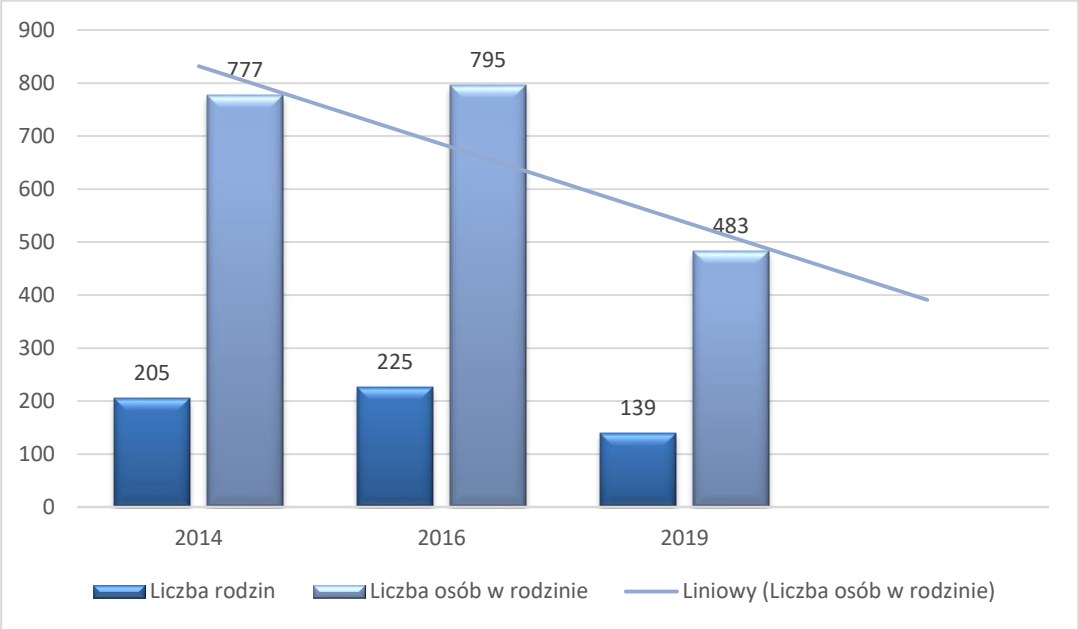
Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku.** Na dzień 31.12.2019 r. w GOPS zatrudnionych było 8 osób. W związku z realizacją Programu Rodzina 500+ (Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci) w 2016 r. nie zatrudniono dodatkowych osób. Zadanie wykonywali pracownicy GOPS – 2 pracowników socjalnych i referent do spraw świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego. We wrześniu 2017 r został zatrudniony referent do spraw świadczenia wychowawczego.

W celu efektywności działań pomocowych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje, na co dzień z: Podlaskim Urzędem Wojewódzkim w Białymstoku, Starostwem Powiatowym w Bielsku Podlaskim, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim, Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku Podlaskim, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Białymstoku, Urzędem Gminy w Brańsku, Radą Gminy w Brańsku, sołtysami gminy, Gminną Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, Kuratorium Oświaty w Białymstoku, Stowarzyszeniem Caritas diecezji drohiczyńskiej, sądami, kuratorami, komornikami sądowymi, prokuraturą, policją, służbą zdrowia.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia. W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

W gminie Brańsk z pomocy społecznej najwięcej rodzin korzystało w 2016 roku tj. 225 rodzin– natomiast w 2019 r. liczba ta wyniosła 139 rodzin.

Wykres 5: Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2019

Dane : Dane OZPS, GOPS w Brańsku

Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodów, które określa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 9: Powody przyznawania pomocy w gminie Brańsk w latach 2014-2019

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2014		ROK 2016		Rok 2019	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	**120**	**498**	**125**	**499**	**83**	**273**
Potrzeba ochrony macierzyństwa	**49**	**286**	**59**	**327**	**39**	**207**
W tym: **Wielodzietność**	**49**	**286**	**59**	**327**	**39**	**207**
Bezrobocie	**14**	**38**	**19**	**54**	**16**	**28**
Niepełnosprawność	26	72	33	95	37	78
Długotrwała lub ciężka choroba	**30**	**116**	**45**	**148**	**51**	**156**

Bezradność w sprawach opiek-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	**10**	**48**	**12**	**52**	**12**	**44**
W tym: Rodziny niepełne	4	17	5	16	7	23
Rodziny wielodzietne	4	19	5	24	1	5
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	2	6	2	8	6	11
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	1	1	1	1
Zdarzenie losowe	0	0	1	2	3	4

Dane : Dane OZPS, GOPS w Brańsku

Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc w gminie Brańsk na przestrzeni la**t jest ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba oraz potrzeba ochrony macierzyństwa** (analiza tabela nr 8).

Wychodząc naprzeciw trudnościom dot. potrzeby ochrony macierzyństwa oraz wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze od 2018 r. został zatrudniony asystent rodziny, który współpracuje z rodzinami mającymi trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz monitoruje funkcjonowanie 1 rodziny po zakończeniu współpracy. W 2019 roku asystenturą objętych było 6 rodzin.

W odpowiedzi na potrzeby osób starszych, chorych i niepełnosprawnych GOPS zatrudnił 2 opiekunów, którzy świadczą usługi opiekuńcze na terenie gminy. Pomagają w zaspokojeniu podstawowych potrzeb dla 10 osób.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, niepełnosprawność), w związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wspieranie rodziny. Praca socjalna to działalność zawodowa, mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Odgrywa ważną rolę w aktywizacji świadczeniobiorców, udzielaniu pomocy i kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych.

Od dnia 1 kwietnia 2016 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje Program Rodzina 500+ (Ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci). W ramach tego Programu do tut. Ośrodka w roku 2019 wpłynęło 532 wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, w tym drogą elektroniczną wpłynęło 126 wniosków, natomiast w ośrodku złożono 406 wniosków. Ogółem w roku 2019 zostało wypłaconych świadczeń wychowawczych na 896 dzieci z 532 rodzin.

Ponadto obowiązujący system pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dnia 01.01.2012 r., nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej.

Pomoc świadczona rodzinom przez GOPS w Brańsku pozwala w większości przypadków na utrzymanie dzieci w środowiskach domowych, jedynie w skrajnie trudnych sytuacjach, kiedy ich życie jest zagrożone przekazane do interwencyjnego wsparcia w instytucjach pieczy zastępczej.

Tabela 10: Dzieci w pieczy zastępczej w gminie

	2014 rok	2016 rok	2019 rok
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie powiatu	60	54	58
Liczba rodzin zastępczych w powiecie, które objęły opieką dzieci z terenu gminy	2	2	2
Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	1	0	0
Prowadzone programy edukacyjne, prewencyjne dla rodzin zastępczych	„Służby społeczne – przyjaciele rodzin”-skierowany był do rodzin, w których występuje bezrobocie, ubóstwo, uzależnienie przemocy ,nieporadność w sferze opiek. - wych. i życiowej, długotrwale korzyst. ze środków pomocy społecznej	-	„Rodzina - inwestycja w przyszłość”- wsparcie rodzin zastępczych, rodzin wychowujących dziecko niepełnospr., rodzin dysfunkcyjn. przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Dane: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim

Z danych statystycznych dot. osób korzystających z pomocy społecznej wynika, iż **spada liczba osób korzystających z niektórych rodzajów świadczeń pomocy społecznej** (świadczenia pieniężne, niepieniężne, praca socjalna, dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach oraz przyznawanie zasiłków na żywność dla dzieci do 7 roku życia).

Zwiększyła się natomiast liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, wzrosły wydatki na zasiłki stałe, koszty pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, pokrycie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych.

Gmina nie posiada własnej infrastruktury pomocowej w postaci domów pomocy społecznej, noclegowni, mieszkań chronionych. Brak tego typu placówek na terenie gminy powoduje, iż mieszkańcy wymagający tego typu wsparcia instytucjonalnego umieszczani są w domach pomocy społecznej na terenie powiatu. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej gmina ponosi praktycznie pełne koszty pobytu swoich mieszkańców, gdyż świadczenia osób umieszczanych są zazwyczaj niskie

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach swojej działalności dokonuje diagnozy w zakresie zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej dla mieszkańców gminy. Planując działania na kolejny rok Ośrodek uwzględnia w planach finansowych potrzeby w zakresie niezbędnych środków na swoje funkcjonowanie i zabezpieczenie możliwości świadczenia pomocy osobom i rodzinom najbardziej tego potrzebującym. Środki na powyższe muszą być zabezpieczone w planie finansowym gminy. Analiza danych pozwala stwierdzić, iż najczęściej udzielaną formą pomocy jest dożywianie dzieci, świadczenia finansowe pomocy społecznej - zasiłki okresowe i celowe.

WNIOSKI I PROGNOZA ZMIAN OBSZARU POMOCY SPOŁECZNEJ

- Pomoc społeczna w gminie Brańsk była podczas lat 2014-2019 adresowana w pierwszej kolejności do osób, rodzin z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz ubóstwa. Liczba ta nadal jest wysoka. Największy wpływ na obniżenie się liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma wprowadzenie od dnia 1 kwietnia 2016 roku Programu Rodzina 500+. Realizacja tego programu znacznie polepszyła sytuację materialną rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
- Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe. W związku z tym, jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo - psychologów, asystentów rodzinnych.
- W najbliższych latach będą narastały problemy z osobami w podeszłym wieku, długotrwale chorymi i niepełnosprawnymi, polegające na zapewnieniu im usług podtrzymujących samodzielne funkcjonowanie społeczne, a także częściową lub całodobową opiekę. Szacuje się, że liczba osób potrzebujących wsparcia będzie wzrastać. Rozwój usług opiekuńczych

świadczonych przez Ośrodek wpisuje się w potrzeby wynikające z rosnącej liczby mieszkańców w podeszłym wieku i niepełnosprawnych. Stąd konieczność świadczenia tej formy pomocy wśród coraz szerszej grupy osób.

- Niezbędne jest rozszerzenie działań służących utrzymaniu zdrowia i aktywności fizycznej, społecznej seniorów, co zapewni zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy.

- ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Działające na terenie gminy Brańsk **organizacje pozarządowe**, formalne stowarzyszenia, oraz grupy nieformalne wspomagają rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Organizacje współpracują na stałe z samorządem gminy w celu: poprawy jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz integracji podmiotów realizujących zadania publiczne.

N**a terenie gminy** jest zarejestrowanych 13 OSP.

Tabela 11: Wykaz organizacji pozarządowych na terenie gminy

Lp.	Nazwa organizacji	Miejscowość
1	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KOSZEWIE	KOSZEWO
2	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W LUBIESZCZACH	LUBIESZCZE
3	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SZMURŁACH	SZMURŁY
4	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W HOLONKACH	HOLONKI
5	OCHOTNICZA STRAŻ POZARNA W ŚWIRYDACH	ŚWIRYDY
6	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W MNIU	MIEŃ
7	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W CHOJEWIE	CHOJEWO
8	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W OLEKSINIE	OLEKSIN
9	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GLINNIKU	GLINNIK
10	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W POPŁAWACH	POPŁAWY
11	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KIERSNOWIE	KIERSNOWO
12	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W DOMANOWIE	DOMANOWO
13	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KLICHACH	KLICHY

Źródło: Dane własne gminy

Na terenie gminy Brańsk działa również Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie LGD Brama na Podlasie oraz Stowarzyszenie Caritas Diecezji Drohiczyńskiej,

Zakres współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi został określony w Programie współpracy Gminy Brańsk z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Celem głównym programu jest budowanie partnerstwa pomiędzy samorządem gminy, a organizacjami pozarządowymi, poprzez zapewnienie efektywnego wykonywania zadań publicznych gminy wynikających z przepisów prawa, włączając w ich realizację organizacje pozarządowe, w taki sposób, aby coraz lepiej zaspokajać potrzeby mieszkańców gminy.

Do priorytetowych obszarów współpracy należą zadania:

1) w zakresie nauki, edukacji, oświaty i wychowania,
2) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji,
3) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
4) ochrony i promocji zdrowia,
5) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
6) porządku i bezpieczeństwa publicznego: oraz przeciwdziałania patologiom społecznym
7) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym

W sferze zadań publicznych obejmującej zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, w znikomym stopniu zadania były realizowane w trybie konkursowym (np. dotyczące organizacji półkolonii letnich z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży). Większość zadań publicznych o charakterze lokalnym lub regionalnym była realizowana w trybie pozakonkursowym, m.in. służących rozwiązaniu konkretnego problemu społecznego lub nakierowanych na integrację mieszkańców.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Strategia pozwala zaplanować rozwój społeczny, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją.

Zebrane informacje w ramach ewaluacji końcowej dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk za lata 2011-2020, a także wnioski, prognozy wynikające z opisanych obszarów; potrzeby, zgłoszone przez instytucje podczas przekazywania danych do GOPS, poddano analizie podczas prac nad strategia.

W ten sposób opracowano najważniejsze obszary strategiczne, a do nich cztery cele i kierunki działania, które powinny stać się przedmiotem działań samorządu, instytucji publicznych, prywatnych i pozarządowych oraz całej społeczności gminy Brańsk do 2032 roku. Na lata 2021-2032 zaplanowano:

CEL I

WSPARCIE OSÓB I GRUP NAJSŁABSZYCH, DĄŻENIE DO GODNEGO ŻYCIA

Cel ten odpowiada na potrzeby osób, rodzin i grup korzystających z pomocy, ubogich, starszych, niepełnosprawnych. Kontynuuje kierunki działania z poprzedniego dokumentu strategii - Celu 1, 2 i 3, wskazanych jako niezbędne do utrzymania w kolejnym okresie.

CEL II

ROZWÓJ USŁUG ZDROWOTNYCH I PROFILAKTYKI ZDROWIA W GMINIE

Obszar tego celu skupia się na profilaktyce, leczeniu i wspomaganiu zdrowia fizycznego, psychicznego mieszkańców, wskazuje na potrzeby dostępności do usług. Określa też kierunki sprzyjające wzrostowi aktywności fizycznej mieszkańców.

CEL III

ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA ORAZ EDUKACYJNYCH, KULTUROWYCH POTRZEB MIESZKAŃCÓW

CEL został zdefiniowany jako rozszerzenie i kontynuacja celu strategicznego nr 4 z poprzedniego dokumentu, tj: Wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, w szczególności dla dzieci i młodzieży.

CEL IV

ROZWIJANIE TOŻSAMOŚCI I INTEGRACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Powstał w kontekście potrzeb zahamowania emigracji, rozwoju rynku pracy i wykorzystania środowiska przyrodniczego, specjalizacji rolnictwa. Kontynuuje kierunki z Celu 2 poprzedniego dokumentu: Wzrost zaradności życiowej mieszkańców i poprawa jakości życia.

Ważne w tym obszarze jest utrzymania dalszego rozwoju społecznego zespołów, klubów, grup, kół gospodyń i organizacji społecznych, kierujących działalność i angażujących do aktywności wszystkie grupy wiekowe mieszkańców.

1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy do roku 2032. W trakcie prac nad strategią została zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości.

Brańsk to Gmina zintegrowanych mieszkańców,
mających poczucie dobrobytu i bezpieczeństwa,
otwartych na inwestycje społeczne i sprzyjające środowisku naturalnemu.

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych, występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Rozwój kapitału społecznego i lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

CEL STRATEGICZNY I
WSPARCIE OSÓB I GRUP NAJSŁABSZYCH, DĄŻENIE DO GODNEGO ŻYCIA

NIEZBĘDNE KIERUNKI DZIAŁANIA:

(pogrubione zostały kierunki kontynuacji działań ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk w latach 2011-2020)

1. usunięty
2. Współpraca z Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie LGD Brama na Podlasie, Caritas Diecezji Drohiczyńskiej i instytucjami działającymi w obszarze ubóstwa, rynku pracy, ekonomii społecznej.
3. Wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową osób w wieku 25 – 34 lat oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców.
4. **Świadczenie usług opiekuńczych dziennych w miejscu zamieszkania i specjalistycznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.**
5. **Rozwój usług podtrzymujących samodzielne funkcjonowanie społeczne, a także częściową lub całodobową opiekę osób starszych, niepełnosprawnych.**
6. Rozwijanie istniejących ośrodków wsparcia, inicjowanie powstawania infrastruktury pomocowej.
7. Rozwijanie poradnictwa specjalistycznego. Udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej, prawnej, mediacyjnej, realizacja asystentury rodzinnej.
8. **Kontynuacja programów osłonowych i projektów: dożywiania w szkołach; wypoczynku letniego dzieci i młodzieży; stypendiów socjalnych i naukowych; zajęć pozalekcyjnych i innych form na rzecz dzieci i młodzieży. Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.**
9. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej, prowadzenie punktu konsultacyjnego.
10. **Podnoszenie kwalifikacji osób niosących pomoc rodzinom.**
11. Zapewnienie aktywnego uczestnictwa osób ubogich w życiu społeczności lokalnej.
12. Współpraca gminy z innymi podmiotami w zakresie rozszerzenia dostępności do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin w kryzysach.
13. **Organizacja spotkań integracyjnych osobom starszym, niepełnosprawnym i ich rodzinom.**
14. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej.

CEL STRATEGICZNY II

ROZWÓJ USŁUG ZDROWOTNYCH I PROFILAKTYKI ZDROWIA W GMINIE

NIEZBĘDNE **K**IERUNKI DZIAŁANIA:

(pogrubione zostały kierunki kontynuacji działań ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk w latach 2011-2020)

1. **Poprawa dostępności, jakości, kompleksowości i ciągłości świadczeń zdrowotnych (poprawa dostępu do poradni specjalistycznych).**
2. Poprawa jakości i dostępu do usług pielęgniarskich i stomatologicznych w szkołach.
3. **Edukacja w zakresie zdrowego stylu życia.**
4. Rozwój aktywnego wypoczynku seniorów, dzieci i młodzieży. Realizacja działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy.
5. **Profilaktyka zdrowotna dla osób starszych.**
6. Zwiększenie świadomości wśród osób starszych (nadużywających alkoholu) o negatywnych skutkach ich postępowań.
7. Upowszechnianie aktywnych, bezpiecznych form spędzania czasu wolnego przez dzieci, młodzież, rodziny. Rozszerzenie zakresu usług oferowanych młodzieży, osobom starszym i niepełnosprawnym w miejscu zamieszkania.
8. Zwiększenie dostępności do usług rehabilitacji dla osób przewlekle chorych np. w formie mobilnej lub ośrodka rehabilitacji na terenie gminy.
9. Prowadzenie systemowych i cyklicznych badań profilaktycznych dzieci, młodzieży i dorosłych pozwalających monitorować rozwój oraz wcześniej wykryć wady rozwojowe i choroby.
10. **Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych, terapii i rozwiązywaniem problemów uzależnień, integracji społecznej osób nimi dotkniętych, w tym realizacja programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, KB ds. Narkomanii.**
11. Doskonalenie kadry uwzględniające nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe społeczności lokalnej.
12. Realizacja współpracy międzysektorowej - wzmocnienie oddziaływań w sektorze zdrowia.
13. Szkolenia dla dzieci/młodzieży na temat zasad bezpieczeństwa w sieci.
14. Realizacja Programów Profilaktyki i Rozwiazywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.

CEL STRATEGICZNY III
ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA ORAZ EDUKACYJNYCH, KULTUROWYCH POTRZEB MIESZKAŃCÓW

NIEZBĘDNE KIERUNKI DZIAŁANIA:

(pogrubione zostały kierunki kontynuacji działań ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk w latach 2011-2020)

1. Wspieranie innowacyjnych form kształcenia (e-edukacja) oraz doposażenia gabinetów specjalistycznych w placówkach edukacji (dla uczniów w niepełnosprawnościami).
2. usunięty
3. Utrzymanie i rozwój form wychowania przedszkolnego. Podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności.
4. **Organizacja wspólnych, rodzinnych imprez rekreacyjno-integracyjnych jako formy kulturalnego i pożytecznego spędzania czasu wolnego w gronie rodzinnym.**
5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej, kulturalnej i środowiskowej; doposażenia w nowe technologie, sprzęt specjalistyczny gabinetów specjalistów pracujących w placówkach (sali doświadczania świata w SP w Holonkach).
6. Rozwój bazy sportowej, w tym przy szkołach (modernizacja Sali sportowej, boiska, Orlika).
7. Utrzymanie wysokiego poziomu usług (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne, zatrudnienie dodatkowych instruktorów).
8. **Wspieranie młodzieży i dorosłych w realizacji uzdolnień (system nagród i stypendiów gminnych).**
9. **Prowadzenie Klubu Seniora.**
10. Likwidacja barier architektonicznych.
11. Prowadzenie monitoringu miejsc niebezpiecznych w gminie.
12. Kontynuacja wsparcia OSP w wyposażeniu w odpowiedni sprzęt oraz przeprowadzanie szkoleń.
13. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw i pozostałości roślinnych oraz zimowego docieplania mieszkań (zalet stosowania czujek dymu i czadu).
14. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy.

CEL STRATEGICZNY IV

ROZWIJANIE TOŻSAMOŚCI I INTEGRACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

NIEZBĘDNE KIERUNKI DZIAŁANIA:

(pogrubione zostały kierunki kontynuacji działań ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk w latach 2011-2020)

1. Stały monitoring i ocena zasobów ludzkich, systemu jakości usług w gminie.
2. Współdziałanie samorządu i podmiotów gminnych w zakresie umożliwienia rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa.
3. Poprawa dostępności do dóbr kultury żywej oraz integracja i aktywizacja społeczności.
4. Wzmacnianie kompetencji liderów lokalnych i organizacji w zakresie tworzenia projektów, pozyskiwania finansów na ich realizację.
5. Integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora, rozwój wolontariatu.
6. Wspieranie inicjatyw oddolnych, organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.
7. **Kontynuowanie działalności zespołów tańca i pieśni ludowych.**
8. **Wspieranie inicjatyw podjętych przez młodzież, w tym tworzenie i prowadzenie Młodzieżowych Drużyn Strażackich.**
9. **Wsparcie inicjatyw społecznych (wsparcie dla istniejących sportowych grup nieformalnych, zespołów itp.) Promocja i animacja wolontariatu.**
10. Realizacja przyjaznej polityki dla przedsiębiorców.
11. Rozpoznanie skali bezrobocie agrarnego i zaprojektowanie oddziaływań w tym obszarze.
12. Tworzenie nowych miejsc pracy dla ludzi młodych.
13. Rozwój warunków sprzyjających rozwojowi rolnictwa. Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych i okołorolniczych.
14. Kontynuacja działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności, promocja postaw prospołecznych i obywatelskich.
15. Rewitalizacja społeczna obszarów zdegradowanych.
16. Realizacja Programu Współpracy z organizacjami pozarządowymi w gminie.

2.SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII- HARMONOGRAM na lata 2021-2024

CELE STRATEGICZNE	WYBRANE KIERUNKI DZIAŁANIA / SPOSÓB REALIZACJI	WSKAŹNIKI REALIZACJI	RAMY FINANSOWE
CEL I WSPARCIE OSÓB I GRUP NAJSŁABSZYCH, DĄŻENIE DO GODNEGO ŻYCIA	2. Współpraca z Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie LGD Brama na Podlasie, Caritas Diecezji Drohiczyńskiej i instytucjami działającymi w obszarze ubóstwa, rynku pracy, ekonomii społecznej. 4. Świadczenie usług opiekuńczych dziennych w miejscu zamieszkania i specjalistycznych dla osób starszych i niepełnosprawnych. 7. Rozwijanie poradnictwa specjalistycznego. Udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej, prawnej, mediacyjnej, realizacja asystentury rodzinnej. 8. Kontynuacja programów osłonowych i projektów: dożywiania w szkołach; wypoczynku letniego dzieci i młodzieży; stypendiów socjalnych i naukowych; zajęć pozalekcyjnych i innych form na rzecz dzieci i młodzieży. Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. 9. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej, prowadzenie punktu konsultacyjnego. 14 .Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej.	Liczba inicjatyw w roku Liczba odbiorców usług Liczba usług/funkcjonowanie punktu poradnictwa Liczba odbiorców programów Liczba usług w punkcie konsultacyjnym Zgodnie ze wskaźnikami programu	Budżet gminy, GOPS, instytucji, MRPIP, PUP, ngo, instytucji kościelnych, środki zewnętrzne

CELE STRATEGICZNE	WYBRANE KIERUNKI DZIAŁANIA / SPOSÓB REALIZACJI	WSKAŹNIKI REALIZACJI	RAMY FINANSOWE
CEL II ROZWÓJ USŁUG ZDROWOTNYCH I PROFILAKTYKI ZDROWIA W GMINIE	3. Edukacja w zakresie zdrowego stylu życia. 4. Rozwój aktywnego wypoczynku seniorów, dzieci i młodzieży. Realizacja działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy. 7. Upowszechnianie aktywnych, bezpiecznych form spędzania czasu wolnego przez dzieci, młodzież, rodziny. Rozszerzenie zakresu usług oferowanych młodzieży, osobom starszym i niepełnosprawnym w miejscu zamieszkania. (4) 8. Zwiększenie dostępności do usług rehabilitacji dla osób przewlekle chorych np. w formie mobilnej lub ośrodka rehabilitacji na terenie gminy. 14. Realizacja Programów Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych i Narkomanii.	Liczba szkoleń i wydarzeń edukacyjnych Liczba/wzrost działań Liczba usług/wzrost Uruchomienie usług na terenie gminu Zgodnie ze wskaźnikami Programu	Budżet gminy, GKRPA, GOPS, instytucji gminnych i powiatowych, NFZ, PFRON, MZ, ngo, środki zewnętrzne
CELE STRATEGICZNE	**KIERUNKI DZIAŁANIA / SPOSÓB REALIZACJI**	**WSKAŹNIKI REALIZACJI**	**RAMY FINANSOWE**
CEL III ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA ORAZ EDUKACYJNYCH, KULTUROWYCH POTRZEB MIESZKAŃCÓW	1. Utrzymanie i rozwój form wychowania przedszkolnego. Podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności. 5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej, kulturalnej i środowiskowej; doposażenia w nowe technologie, sprzęt specjalistyczny gabinetów specjalistów pracujących w placówkach (sali doświadczania świata w SP w Holonkach).	Liczba miejsc przedszkolnych Liczba zmodernizowanej/rozbudowanej infrastruktury	Budżet gminy, GKRPA, GUOK, GOSP, instytucji gminnych i powiatowych, MZ, ngo, środki zewnętrzne

	6. Rozwój bazy sportowej, w tym przy szkołach (modernizacja Sali sportowej, boiska, Orlika). 8. Wspieranie młodzieży i dorosłych w realizacji uzdolnień (system nagród i stypendiów gminnych). 9. Prowadzenie Klubu Seniora. 14. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy.	Liczba form sportowych w bazach sportowych w gminie Liczba odbiorców stypendiów Funkcjonowanie Klubu Seniora Zgodnie ze wskaźnikami Programu	
CELE STRATEGICZNE	**KIERUNKI DZIAŁANIA / SPOSÓB REALIZACJI**	**WSKAŹNIKI REALIZACJI**	**RAMY FINANSOWE**
CEL IV ROZWIJANIE TOŻSAMOŚCI I INTEGRACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	2. Współdziałanie samorządu i podmiotów gminnych w zakresie umożliwienia rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa. 6. Wspieranie inicjatyw oddolnych, organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych. 7. Kontynuowanie działalności zespołów tańca i pieśni ludowych. 9. Wsparcie inicjatyw społecznych (wsparcie dla, istniejących sportowych grup nieformalnych, zespołów itp.) Promocja i animacja wolontariatu. 10. Realizacja przyjaznej polityki dla przedsiębiorców. 12. Tworzenie nowych miejsc pracy dla ludzi młodych. 16. Realizacja Programu Współpracy z organizacjami pozarządowymi w gminie.	Wdrożone e-usługi Liczba inicjatyw i wydarzeń Liczba zespołów Liczba wspieranych inicjatyw Przyjęte uchwały i programy gminne, powiatowe Liczba nowych miejsc pracy Zgodnie ze wskaźnikami Programu.	Budżet gminy, samorządu województwa, MKiDZN, MRPIP-program ASOS, Senior +, PFRON, MZ środki zewnętrzne EFS, EFRR i inne mechanizmy finansowe

3. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian. Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim:

a) Wójt Gminy- odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz wsparcie koordynatora przy realizacji,

b) Rada Gminy - pełniąca bieżący nadzór nad realizacją, uwzględnia w budżetach wybrane kierunki działania; uchwala zmiany w strategii,

c) Koordynator wdrażania Strategii – GOPS W BRAŃSKU:

- gromadzi dokumentację związaną ze strategią,
- prowadzi monitoring,
- przedkłada informacje z realizacji Strategii wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności,
- dokonuje ewentualnych korekt/aktualizacji harmonogramu minimum raz na cztery lata.

Podmioty realizujące kierunki działania strategicznego i projekty powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach programowych.

SYSTEM AKTUALIZACJI:

Część programowa: cele, kierunki działań, harmonogram będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji raz na cztery lata. Po ewentualnym wprowadzeniu zmian Koordynator przedstawi dokument do aktualizacji komisji i podczas Sesji Rady Gminy. Będzie też zobowiązany dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Niniejszy dokument, po konsultacjach i uchwaleniu przez Radę Gminy powinien być opublikowany na stronie internetowej, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, które zostaną zobowiązane do realizacji strategii.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu ze środków:

a) własnych zasobów samorządu,

b) poprzez organizacje pozarządowe,

c) poprzez inne instytucje zewnętrzne,

d) w partnerstwach sektorowych.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej Strategii. Projekty i programy realizowane w ramach Strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

MONITORING

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą rokroczne dane Oceny Zasobów Pomocy Społecznej. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych, dotyczące realizacji harmonogramu.

Informacja z monitoringu Strategii będzie przedstawiana podczas sesji Rady Gminy przez Koordynatora. Odnosić się będzie do celów, kierunków działania i harmonogramu Strategii.

ZAKOŃCZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku ma charakter otwarty i elastyczny, spójny z innymi dokumentami gminnymi i powiatowymi.

W trakcie osiągania celów i wdrażania kierunków strategicznych zaplanowanych w dokumencie, mogą być one modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji i potrzeb społecznych w gminie.

W celu jej realizacji wszystkie instytucje gminne będą starać się przestrzegać i wdrażać zasady:

1. samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od Państwa.
5. partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji.
7. dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Załącznik Nr 2 do zarządzenia Nr 243/2021

Wójta Gminy Brańsk

z dnia 31 marca 2021 r.

Formularz konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku

Wypełniony formularz konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku należy przekazać w terminie do dnia 16 kwietnia 2021 r. do godziny 15.30:

- drogą elektroniczną na adres: gops@bransk.pl
- w formie pisemnej na adres: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Kościuszki 19,17-120 Brańsk
- lub złożyć osobiście w siedzibie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, ul. Kościuszki 19,17-120 Brańsk

W zależności od wybranej formy komunikacji w tytule wiadomości e-mail lub na kopercie należy dopisać: „KONSULTACJE SPOŁECZNE SRPS DO 2032 R.”.

1. Dane uczestnika konsultacji społecznych:

1.	Imię i nazwisko:	
2.	Nazwa instytucji/ organizacji :	
3.	Telefon/ e-mail	

2. Zgłaszane uwagi, propozycje do przedstawionego projektu Strategi Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk do 2032 roku.

Lp.	CZĘŚĆ DOKUMENTU, KTÓREGO DOTYCZY UWAGA (ROZDZIAŁ, NUMER STRONY) W przypadku celu strategicznego prosimy o określenie numeru celu	obecne brzmienie	proponowane brzmienie	uzasadnienie

Propozycje uzupełnień (innych niż wymienione powyżej), zmian przedstawionego dokumentu wraz z uzasadnieniem:

TREŚĆ PROPOZYCJI	UZASADNIENIE

Klauzula informacyjna

Zgodnie z art.13 ust.1 i 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016 r., str.1), dalej „RODO”, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej informuje, iż:

1. Administratorem Pani/Pana danych osobowych jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brańsku z siedzibą przy ul. 1 Kościuszki 19, 17-120 Brańsk.

2. Kontakt z Inspektorem ochrony danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brańsku: e-mail: iod_gops_bransk@podlaskie.pl

3. Dane osobowe są gromadzone i przetwarzane w celu wypełnienia obowiązków prawnych ciążących na Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Brańsku, na podstawie art. 6 ust. 1 lit. c RODO.

4. Dane osobowe będą przechowywane przez okres niezbędny do realizacji celów określonych w pkt 3, a po tym czasie przez okres oraz w zakresie wymaganym przez przepisy powszechnie obowiązującego i stosowanego przez nas prawa.

5. W związku z przetwarzaniem danych w celach o których mowa w pkt 3 odbiorcami danych osobowych mogą być:

a) organy władzy publicznej oraz podmioty wykonujące zadania publiczne lub działające na zlecenie organów władzy publicznej, w zakresie i w celach, które wynikają z przepisów powszechnie obowiązującego prawa;

b) inne podmioty, które na podstawie stosownych umów podpisanych z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Brańsku przetwarzają dane osobowe, dla których Administratorem jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brańsku.

6. w odniesieniu do Pani/Pana danych osobowych decyzje nie będą podejmowane w sposób zautomatyzowany, stosownie do art. 22 RODO;

7. posiada Pani/Pan:

a) na podstawie art.15 RODO prawo dostępu do danych osobowych Pani/Pana dotyczących;

b) na podstawie art.16 RODO prawo do sprostowania Pani/Pana danych osobowych*;

c) na podstawie art.18 RODO prawo żądania od administratora ograniczenia przetwarzania danych osobowych z zastrzeżeniem przypadków, o których mowa w art. 18 ust. 2 RODO**;

d) prawo do wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa, gdy uzna Pani/Pan, że przetwarzanie danych osobowych Pani/Pana dotyczących narusza przepisy RODO;

8. nie przysługuje Pani/Panu:

a) w związku z art.17 ust.3 lit.b, d lub e RODO prawo do usunięcia danych osobowych;

b) prawo do przenoszenia danych osobowych, o którym mowa w art.20 RODO;

c) na podstawie art.21 RODO prawo sprzeciwu, wobec przetwarzania danych osobowych, gdyż podstawą prawną przetwarzania Pani/Pana danych osobowych jest art.6 ust.1 lit.c RODO.

* ***Wyjaśnienie:*** *skorzystanie z prawa do sprostowania nie może skutkować zmianą wyniku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego ani zmianą postanowień umowy w zakresie niezgodnym z ustawą PZP oraz nie może naruszać integralności protokołu oraz jego załączników.*

** ***Wyjaśnienie: prawo do ograniczenia przetwarzania nie ma zastosowania w odniesieniu do przechowywania, w celu zapewnienia korzystania ze środków ochrony prawnej lub w celu ochrony praw innej osoby fizycznej lub prawnej, lub z uwagi na ważne względy interesu publicznego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego***

……

Data, podpis czytelny